

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—VOL. 713.

CHICAGO, ILL., 12. maja (May 12th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3629 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KAKO BOMO ZMAGALI IN—KDAJ?

Silna so bremena, ki tlačijo človeštvo. Rado bi se jih otreslo, toda kako? Da, to je vprašanje, ki ga stavljajo stotisoči, milijoni, v vseh delih sveta.

Vojna je minila in je že pozabljena; ali vojna ni še minila in ni še pozabljena. Preveč je pustila sledov za seboj, preveč razdejanja, preveč tuge milijonom družin, pustila je glad, milijone ljudi ga je okusilo in ga še okuša. In glad "z nogami ti prsi in trebuh opaše, in jaše, jaše, jaše!" (Oton Župančič v "Zarje Vidove".)

Do šest milijonov ljudi je brez zaslužka v Zedinjenih državah, v deželi, ki je najbogatejša na svetu. Ena tretjina vsega zlata na svetu se nahaja sedaj v Zedinjenih državah. Velikanske zaloge žita in drugih živil se kvarijo v skladiščih, v deželi je vega dovolj, in vendar, glad tudi tu "—jaše, jaše, jaše!"

V Angliji, v deželi funtov šterlingov, kraljica morja, vladarica velikanskega dela tega planeta, v deželi bogastva, moči in slave, se je ugnezdila brezposelnost, narodi in plemena se skušajo otresti gospodarice Velike Britanije, razredni boj je ljut, na Irskem, v Londonu, v Indiji, v Egiptu, v Mali Aziji pa vlada glad, ki jaše, jaše, jaše! In Velika Britanija je silno bogata dežela, poleg Zedinjenih držav je ona najjačja vladarica naravnih bogastev.

Francija se muči, da v svoji smrtni agoniji zadnji izmučeno Nemčijo.

Na Poljskem gospodarijo aristokracija, militarizem, klerikalizem, intrigantna francoska diplomacija in — glad.

V Jugoslaviji krpucajo že cele mesece konstitucija, ki sploh ne bo konstitucija. Dežela, ki ima najugodnejše pogoje za gospodarsko razvijanje, ki ima bogato priložnost ustvariti podlago, da postanejo potom razvoja vsi štirje jugoslovanski narodi res en narod, ustvarja med njimi še večja umetna nasprotja, gospodarsko življenje pa tira v propast.

V Rusiji, v deželi upanja, vlada v mestih glad, v gospodarskem ustroju vsled dolgotrajne blokade kaos, svetovni kapitalizem nadaljuje z mučenjem 180 milijonov prebivalcev nove Rusije.

In reakcija vlada. Po šestletnem obljubovanju osvoboditve narodov, odpravo tajne diplomacije, imperializma in izkoriščanja, po šestletnem trpljenju in pričakovanju — reakcija vlada! V mikadovom cesarstvu, v Franciji, v Italiji, v deželi, ki je da na svetu 14 točk, v "svobodni" Poljski, v nadepolni Jugoslaviji, ki pa še ni Jugoslavija, vsepo-

vsod, kjer je ostal na krmilu stari režim, vlada danes reakcija. Kako bomo zmagali — in kdaj?

Vojna za demokracijo in odpravo vojen ni prinesla demokracije in ni odpravila vojen. Na svetu je danes manj demokracije in več pogojev za nove vojne, kakor pred svetovno vojno. Ker so tu številni vzroki za nove vojne, so uposljeni najboljši možgani tehnikov, kemikov in drugih strokovnjakov — da iznajdujejo strupene pline, izboljšavajo drednavte in druge bojne ladije, aeroplane, topove, vse za morijo, vse za razdiranje — za obrambo domovine . . .

Človeštvo čuti moro, čuti plast, ki ga tišči k tlom, pa kliče po rešitvi. Visoki gospodje kličejo narode, naj pridejo skupaj, se sporazumejo in razorože. Drugi pozivajo delavstvo in kapitaliste, naj se sporazumejo med seboj, pa sklenejo prijateljstvo. Na svetu mora zavladati mir! Mora!

V tisoče frakcij je razdeljeno človeštvo, v tisoče bojnih skupin, država se pripravlja na obrambo proti državi in vsaka izjavlja, da je za mir, da ne misli nikogar napadati. Medtem pa se napadajo drug drugo. Politiki in državniki se obmetavajo z blatom, časopisje bruha propagando laži in napadov, svet pa se vrti naprej enakomirno po potih v vesoljnosti.

Ker vemo, da so vojne blaznost, ker vemo, da je izkoriščanje hudodelstvo, ker vemo, da so sovraštva, zavist, mržnje in pohlep nositelji nesreče vsemu človeštvu, tedaj jih odpravimo, iztrebimo jih danes, če ne danes vsaj jutri.

Pa jih ne bomo odpravili, ne danes in ne še jutri. Če bi jih hoteli odpraviti, bi morali pomesti s površja te zemlje vse tiste ljudi, na katerih sloni vse to, kar se dogaja po svetu. In teh ljudi je preveč in ni je sile, ki bi jih mogla spreminiti v drugačne ljudi že danes ali jutri. Milijoni so še pripravljene iti v boj za obrambo domovine, za ravno take domovine, kakor so bile leta 1914. Delavci enega naroda so pripravljene streljati delavce svojega naroda, kakor so bili prej. In le malo jih je, ki ne bi bili pripravljene izkoriščati svoje rojake, ako se jim ponudi prilika za izkoriščanje. Torej odpravimo ta sistem, prevrnimo sedanji družabni red! Kdo naj ga prevrne? Socializem, to je, pristaši socializma. Da, ampak ti ga prevračajo že par desetletij, pa še niso uspeli. Prepočasni so, z glasovnicami hočejo dovesti zmago socializmu. Na ta način ne bomo zmagali in

treba je drugih sredstev, treba je sile proti sili. Torej revolucija? Da!

Vsa zgodovina človeštva je ena dolga tragedija, pomešana s krvavimi dejanji. Bile so vojne in bile so revolucije; bila so izkoriščanja, pred tisočletji v najhujši, najbrutalnejši obliki, potem v manjši, vedno manjši, ampak še vedno v brutalni, nečloveški obliki, pa kljub temu človeški. Ljudje, kakršnikoli so pač bili, so eni zatirali in vladali in drugi so bili zatiranci in podaniki.

Na milijone mož je pod orožjem. Številna ubojstva se dogajajo vsaki dan. Vrše se ropi na debelo in drobno. Sužnji se danes sami prodajajo. Ustanavljajo se teroristične organizacije za izvajanje nasilstev, kakor so se ustanovljale v prejšnosti. Ali smo ljudje že ljudje? Ali smo še živali, zveri v človeških podobah?

V prostrani Rusiji skušajo ustvariti državo ljudi za ljudi. Ampak nad temi ljudmi morajo vladati s strogimi zakoni, z bajoneti, ječami, sploh z diktaturo. In ker ne mislijo obdržati diktature, hočejo dopovedati 130 milijonov ljudem, kakšen družabni sistem je potreben za blagostanje vseh ljudi. Vsa Rusija je ovita v propagando. V gledališčih, na ulicah, na shodih, v časopisju, na vlakih, vsepovsod se dopoveduje ljudem, kaj pomeni komunizem, vsepovsod se z vzgojo pridobivajo pristaši za gradnjo nove družbe v "Ruski sovjetski federativni socialistični republiki".

Če gre delavstvo enega okraja na stavko, morajo številni oratorji govoriti in govoriti štrajkarjem, kako potrebno je, da ostanejo v boju, kako važno je, da ohranijo solidarnost. Na dnu duš ljudske mase je še utrjen nekak strah, da ne bi izgubili tega kar imajo, sužnost, zatiranje, pomanjkanje, hlapčevstvo do gospodarjev. Lepe so besede agitatorjev, lepe so obljube socializma, ali . . . to naj pride enkrat pozneje, sedaj še ni potrebno. Kadar pa se mera potrpežljivosti napolni, tedaj hej agitator, prevrni ta red, odpravi krivice! In ljudje se ne vprašajo, kaj so počeli takrat, ko so agitatorji že širili svoj rešilni evangelij. Ne pomislijo, da vlada na svetu tak sistem, kakršnega večina ljudi zasluži in na to večino se opira. Ni treba, da vlada večina. Ali vsled ignorantnosti večine vlada manjšina s to večino, ki se v svoji ignoranci ne zaveda, da jo izrablja manjšina. Torej indirektno vlada vendarle večina, nevedoma proti sebi.

V družbi bodočnosti, v socialistični družbi pa bo morala vladati večina, ki bo zavedna, ki se bo iznebila spon ignorance. To pa se ne bo doseglo z nasiljem, s preyratom v 24 urah. Možno je, da se vsled gotovih razmer izvrši do gotove meje gospodarski prevrat v eni ali drugi deželi z revolucijo. Takih prevratov je bilo že mnogo. Ali ljudstvo, večina ljudstva s tem ni postala čez noč inteligentnejša ali zavednejša. Vsi tisti instinkti, vsa duševna zaostalost se ji je ohranila. In skok desetih korakov se je pomaknil nazaj za devet korakov.

Kaj si bil pred pet sto tisoč leti? Kaj pred petdeset tisoč leti? In kaj si danes? Revolucija v no-

tranjosti človeka ne gre skokoma, ne gre niti korakoma, komaj da leze.

Mi vsi se zavedamo, da je nekaj napačnega v današnji družbi. Mi vemo, da je edina rešitev iz obstoječega kaosa prehod iz kapitalizma v socializem. Kapitalistični državniki in politiki, sploh vsi zagovorniki sedanjih institucij tudi priznavajo, da je nekje nekaj gnilega in zdravijo to gnilobo na svoj način s svojimi sredstvi. Toda tistih ljudi, ki vedo, da se temeljito ozdravijo današnje družabne rane le s tem, če se odpravijo vzroki, ni še dovolj. Če se torej stvari ne spreminjajo tako hitro, kot bi mi radi, kot bi rad ti, ki vprašuješ, "kdaj bomo zmagali", je vzrok v tem, da smo ljudje še vedno ena babilonska mešanica, nesposobni, da delamo skoke. Svet se ne suče po naših željah in preobrti ne prihajajo po naročilu.

Nekdo je nekoč zapisal: "Tri sovražnike ima narod: Glad, nevednost, strah". Izmed teh je nevednost najhujši in boj proti njemu najtežji. Današnji in vsi prejšnji sistemi so sloneli na nevednosti ljudstva. Socializem pa bo slonel na znanju — na zavednosti ljudstva.

Kakorkoli se že izvrši družabni preobrt v eni ali drugi deželi, je vendar gotovo, da je za boj proti nevednosti samo eno orožje: Vzgoja. Z revolucijo se ne porazi ignoranco, niti ne z glasovnico. Vzgoja je edina sredstvo in počasno sredstvo. In ker je počasno, zato napredek človeštva tudi ni tako nagel, kakor ga žele tisti, ki so se vzbudili pred par tedni, pred par leti. Že dolga leta se bore prednje straže prave civilizacije proti ignoranci in zato so želi preganjanje od vladajoče manjšine in ignorantne večine. Ljudstvo, socialistično vzgojeno, je pogoj za civilizacijo, v kateri bo vladalo bratstvo in kooperacija v prid vsemu človeštvu. Današnje človeštvo pa še ni zrelo za tako civilizacijo. Ker ni, nadaljujmo z vzgojevalnim delom in z bojem, da ga napravimo zrelega. Kajti šele takrat pride zmaga, odločilna zmaga.

Tirolska deželica, ki je že od nekdaj smatrala, da bi se morali Avstrija in Nemčija združiti, je pred kratkem glasovala, da se združi z Rajhom. Glasovanje ali plebiscit, ki se je vršil v zvezi prepovedi in protestu iz Dunaja, je izpadlo 100 proti 1 glas za združenje. Skupnih glasov za združenje z Nemčijo je bilo oddanih 86.600, proti združenju pa 928. Popolno štetje v Inomostu izkazuje 35.000 glasov za združenje, 476 glasov pa proti združenju.

Vojne alianse Francije se nadaljujejo. Pred kratkem je naredila Francija vojni ofenzivni ali defenzivni sporazum s Poljsko, sedaj se je raztegnil na Čehoslovaško. Ta sporazum se nanaša za slučaje poskušenej restoriranja monarhij v Nemčiji in Avstriji, ali pa boljševiške revolucije. Lahko se pa reče, da so te vojne alianse Francije s Poljsko in Čehoslovakijo naperjene bolj proti boljševizmu, kot pa proti dozdevnim poizkusom, da se restorirajo monarhije.

Boj proti kapitalizmu.

(Konec.)

Neuspešni boji.

Ali se ima kapitalizem česa bati od takih sovražnikov?

Nikdar ni čutil strahu pred njimi. In prav je imel. Špisarji ne morejo nikoli postati resnično nevarni kapitalizmu. Celo če se organizirajo kot srednji stanovi, ostanejo brezmočni proti vladajočemu kapitalističnemu orjaku.

Izkušnja v Ameriki kaže to tako jasno kakor po vseh deželah, kjer se je malomeščanstvo spuščalo v boj z velekapi- talom.

Amerika prihaja s tem eksperimentom že precej pozno. Ko se je začel v Evropi na podlagi moderne tehnike razvijati kapitalizem kot gospodarski sistem, so se povsod rokoledci, srednji in mali trgovci, manjši kapitalisti postavljali na noge in žugali.

Niti v prvih začetkih se niso velekapitalisti ustrašili takega žuganja. Kajti pretilem se je tresel glas, in kljub vsej navidezni hrabrosti se je pre- dobro opažala jokavost.

Malobrtniki in vsi podobni stanovi so molili roke proti državi in jo prosili za zaščito in varstvo. Ker je bilo med njimi veliko volilcev in so vlade potrebovale njihove glasove, so jim kazale prijazen obraz in se delale, kakor da jih hočejo resnično varovati.

Stisko srednjih slojev so znali imenitno izrabljati spretni demagogi med katerimi je bil v Evropi v predvojnih časih eden najprebrisanjših dunajski dr. Lueger, nekoč majhen advokat brez posebnega pomena, pozneje pa župan glavnega mesta, nekdanj meščanski demokrat, tovariš odkritosrčnega demokrata Kronawetterja, pozneje antisemit, krščanski socialce in oproda popovstva.

Vsa Luegerjeva slava ni imela drugega temelja kakor malomeščansko demagogijo. Tudi on je bil sovražnik kapitalistov. Boj proti "judovstvu" je bil po njegovih trditvah boj proti kapitalu, ki je baje ves židovski.

S to demagogijo se mu je posrečilo svoječasnno ustanoviti res veliko stranko na Dunaju in prisiliti takratno vlado, da je delala z njim kompromise, prisiliti celo cesarja, da ga je potrdil za dunajskega župana.

Toda kakšen je bil njegov boj proti velekapi- talu, ko je prišel do moči in bi bil moral pokazati, kako ubije "židovskega" zmaja?

Občina, kakršna je dunajska, ima velike potrebe in mora naročati marsikaj v velikih množinah. Krščansko socialni vojščaki so pričakovali, da se jim odpro vsi mestni viri, ko je njih lepi Karol postal župan.

Ali kar so dosegli, so bili dolgi nosovi. Kajti besede se lahko po mili volji cede iz ust, dejanja so pa odvisna od razmer. Tega tudi veliki Lueger ni mogel izpremeniti. Ko je občina gradila veliko plinarno, so maloobrtniki pričakovali veliko mastnega

zaslužka; ali gospod župan je povedal njihovi depu- taciji, da ne more naročiti vsakega metra cevi pri drugem mojstru, temveč da more tako delo izvršiti le velika tvrdka, ki je za to sposobna v vsakem oziru.

Tako je bilo pri prvem naročilu, in pri drugem, pri desetem, pri vsakem.

Gospodje kajitalisti so prav dobro razumeli, da je velika razlika med besedami in dejanji, pa so se le na tihem smehljali, kadar je mogočni Lueger na kakšnem shodu grmel in ropotal proti židovskim finančnikom. Na ples dunajskega mesta so prihajali vsi veliki dunajski židje s svojimi židovkami in so bili prav dobri prijatelji z velikim kristjanom Luegerjem.

Pri volitvah v najbolj židovskih okrajih so z lahkoto zmagovali Luegerjevi mameluki, zakaj židovski agitatorji so vneto agitirali za krščansko socialne antisemitične kandidate.

V Ameriki se je protikapitalistična agitacija oglašala v demokratični stranki. Meščanski gro- movniki so pred leti ustanovili progresivno stranko z naglašanim namenom da se bo bojevala zoper truste in velike kapitaliste.

Kaj je nastalo iz vsega tega?

Progresivne stranke ni več, njeni bivši pristaši pa so si poiskali zavetje v drugih strankah.

In demokratje?

Love se, pa ne vedo, kje in česa naj bi se opri- jeli. Radi bi si pridobili ljubezen in zaupanje malo- meščanskih slojev, a boje se zamere pri kapitalistih. Prvi imajo glasove, ali drugi imajo denar.

Tako ne pridejo ne do načela, ne do jasnega programa ne do akcije. Svojim ljudem — izvzemši grafterje — niso mogli nič pomagati, kapitalizmu niso mogli škodovati. Tiči se ne upajo biti, miši ne marajo biti, pa so netopirji, nikomur v prid in k več- jemu sami sebi v škodo.

Z besedami, z obljubami so prišli na vrhunec, ko je bilo treba pokazati dejanja, so telebnili z višave v brezno.

Don Kihot se je bojeval z mlini na veter; ameri- šik demokratje se bojujejo z vetrom samim. Uspeha ne morejo doseči v tem komičnem boju; ali kadar sapa malo močnejše zapiha, jim lahko izpodnese noge ter jih položi na tla.

Edina prava pot.

Boj proti kapitalizmu more biti le tedaj uspe- šen, če se ne vodi proti osebam, temveč proti sistemu.

Posameznemu kapitalistu se ni treba bati ne demokratične, ne republičanske politike. Ni se mu treba bati ne protitrustovskih zakonov, ne zakonov za varstvo srednjih slojev.

Postave mu lahko napravijo nekoliko sitnosti — to je vse. Čim jih spozna, najde tudi pot, da se jim izogne. Saj so v Evropi poizkušali z vsemi temi meri- cami, davno prej nego so se v Ameriki spomnili na take reči.

Imeli so v Evropi zakone, ki so zahtevali, da mo-

ra vsakdo doprinesiti dokaz sposobnosti, če hoče izvrševati kakšno obrt ali industrijo.

Čevljarji so se nadejali rešitve, ker bodo na tak način nemogoče velike čevljarske fabrike. Kako bo Rotšild dokazal, da se je izučil čevljarstva?

Krojači so bili prepričani, da vzcvete njihova obrt; kajti milijonar se ni nikoli učil krojiti hlače in suknje.

Ključavničarji so bili na konju, oni so imeli svoja mojstrska pisma, katerih niso mogli pokazati velekapitalisti.

Čevljarji in krojači, ključavničarji in mizarji, tesarji in kovači so se urezali, kapitalisti pa so se smejali v pest. Kupili so si "sposobne ljudi", kakor se kupuje surovina; oni so predlagali oblastem svoja mojstrska pisma, svoja dokazila, vodili so tovarne, dobiček, kar je glavno, je pa vendar spravljal "nesposobni" kapitalist.

Vsa mogoča sredstva so iskali, da bi preprečili uničevanje male obrti. In niso ga mogli preprečiti, četudi so zgodaj vstali.

Amerika ni na drugi zemlji, dasi je med njo in Evropo precejšnja luža. Tisti gospodarski zakoni, ki veljajo tam, veljajo tudi tukaj. In nobena sila jih ne odpravi.

Kapitalizem se razvija, se mora razvijati in se ob razvijal do svojega najvišjega vrhunca.

Razvoj kapitalizma se ne more preprečiti. Ako se mu pomeče nekoliko polen pred noge, ne pomeni to prav nič. Čez take malenkosti ne štrbunkne zgodovinski velikan.

Vendar bo moral tudi kapitalizem umreti kakor vse, kar je rojeno in vse, kar živi. In njegov padeč se lahko pospeši. Toda ne z bojem proti posameznim kapitalistom, ampak z bojem proti kapitalističnemu sistemu.

Padeč kapitalizma je mogoč le tedaj, ako je popolnoma pripravljena tista organizacija družbe, ki ga mora nadomestiti.

Na velikem kosu zemlje raste sam plevel bujno, veselo. Ali se ne boste norčevali sami iz sebe, če pojdete pulit vsako ljuliko posebej? Če boste po dolgem, težkem trudu opleli vso njivo in ste prišli s svojim napornim trudom do drugega konca, lahko začnete iznova na prvem kraju, ker je medtem plevel zopet pognal iz zaostalih korenin in je veter nanesel novega semena.

Zdravi razum nam pravi, da je treba preobraziti tla. Preorali bomo vso zemljo, da uničimo korenine in posejali bomo žita, da ne bo škodljivo seme našlo prostora in da bo nova koristna rastlina lahko vodila boj proti ostankom plevela.

Tudi človeški družbi je treba prirediti tla, da se bo na njih lahko uspešno razvijala.

Podlage je treba, potem ne bo strahu za stavbo. Ali brez fundamentov ni nobena zgradba nič vredna.

Edini resnični nasprotnik kapitalizma je socializem, ki se bojuje proti njegovemu sistemu in ki vodi boj sistematično. Edini razred, ki more izvršiti ta boj, je delavski razred.

Delavstva se kapitalizem ne more iznebiti. Njegove roke in njegove glave so mu potrebne kakor mašine, premog, ruda, bombaž itd. Vse male mojstre lahko uniči do zadnjega. Če ne bi bilo to uničevalno delo tako enostavno, da se mora prejalislej popolnoma izvršiti se ne bi kapitalizem ustrašil niti najbolj nasilnih udarcev proti srednjim stanovom. Kjer zahtevajo njegovi interesi, je kapitalizem vedno brutalen do skrajnosti. Spomnimo se na Ludlow, na Calumet, na Zapadno Virginijo itd.

Ali kapitalizmu ni treba takega navora, zakaj s svojim naravnim razvojem popolnoma naravno uničuje svojo malo konkurenco, ki ga večinoma že sedaj komaj toliko boli kolikor slona, če ga piči bolha.

Kdo naj se bojuje za srednje sloje proti kapitalizmu, kadar so popolnoma oslavljeni, kadar so celo uničeni?

Ali delavstvo se ne more uničiti. Delavstvo ostane, dokler je potrebno človeško delo.

Zato je delavski razred tisti, ki je poklican, da vodi in izvrši boj proti kapitalizmu.

Delavski razred pa je tudi tisti, ki mora prejalislej, če ne s pomočjo izobrazbe, agitacije, pa vsled bridkih izkušenj, spoznati, da je zanj svoboda v kapitalističnem sistemu nemogoča. V njem mora dozreti prepričanje, da je za njegovo osvoboditev potrebno uničenje kapitalističnega sistema in njega nadomestitev s socialistično družbo.

Kdor je resničen nasprotnik kapitalizma, ima torej le eno pot. Pridružiti se mora socialistični stranki, pomagati ji mora v njenem boju, sodelovati mora pri pripravljanju nove družbe, v kateri bodo mogoče enake pravice.

To je edina pot; druge ni.

Ko je pričel zasedati kongres pod Hardingovo administracijo, je bilo obljubljeno, da bo med prvimi predložena v zbornici resolucija, ki bo proglasila mir med Zedinjenimi državami in Nemčijo, kajti sedaj smo z njo "tehnično" še vedno v vojnem stanju. Ampak s to resolucijo ne bo nič. Čisto lahko je bilo napadati Wilsona in mu očitati grehe, dokler so bili republikanci izven vlade. Sedaj, ko imajo oni administracijo v svojih rokah, pa imajo stotere obzire in politika gre naprej skoro popolnoma po Wilsonovem tiru. Drugače sploh ne more iti, ker med republikanci in demokrati sploh ni načelnih razlik.

Vzglede, ki ga je dal D'Annunzio na Reki, je posnel neki poljski general z okupacijo Vilne. Sedaj se je dobil Adalbert Korfanty, ki je v Gornji Šleziji zastopal v plebiscitni komisiji poljsko vladno. Ker pa plebiscit ni izpolnil poljskih želj, se je postavil Korfanty na čelo poljskih insurgentov in je z njimi okupiral skoraj vso Gornjo Šlezijo. Kakor poročajo, je sklenil voditi D'Annunzijevo taktiko in ohraniti Gornjo Šlezijo poljski državi. Tako spoštujejo državniki in pooblaščenec voljo ljudstva.

Janko Jankovič:

Vizija.

Tam gori visoko pod nebom krvavim
se križajo solnea prezlati trakovi . . .
Tu doli med dimom in zrakom nezdravim
samevajo tvornice mogočni zidovi.

Njih okna vsa mračna v daljave strmijo . . .
A kadar se plamen za njimi zasveti,
mi v govoru nemem glasno govorijo,
da težko je delavcu v svetu živeti!

Od zgodnjega jutra do pozne polnoči
med ognjem in jeklom žarečim se žgati,
da mrzli znoj čelo pekoče ti moči
in dušo in srce razjedajo hkrati

ti misli moreče na dom in otroke,
o to je trpljenje . . . in to so bridkosti!
Glej: morda od glada si grizejo roke,
ker nisi prinesel jim kruha zadosti —

In kadar k njim vrneš zvečer se o mraku,
zagledaš na tleh jih ležati ko mrtve . . .
Postlala jim žena na trdem je tlaku
in — ne da bi zbala poslednje se žrtve! —

jim dala kot enkrat je zopet sesati
od lastne krvi, ker več mleka ni imela . . .
Pa umrli so oni . . . umrla je mati,
med njimi leži tam kot angel vsa bela!

Med njimi leži in molčeče te gleda . . .
A v tebi se misel strupena zasveti,
da v njenem je grlu zastala beseda
o črnem trpljenju in rdeči osveti . . .

Komedija šlezkega plebiscita.

Vesile, ki so se borile za demokracijo in samoodločevanje narodov, so obljubile prebivalstvu v Gornji Šleziji, da se bo lahko samo izreklo za pripadnost k Nemčiji ali k Poljski. Plebiscit se je vršil dne 20. marca t. l. in 61 odstotkov prebivalstva se je izreklo za Nemčijo in 39 odstotkov za Poljsko. Gornjo Šlezijo je zahtevala Poljska zase in v Nemčiji je nastal proti temu velik odpor, kajti Gornja Šlezija je važna radi bogatih premogovnih polj in razvite industrije. V Gornji Šleziji je na deželi precej poljskega prebivalstva, kar ga je v mestih, je pa večinoma že ponemčeno. Drugi so Nemci. Zavezniške sile vsled očitnega dejstva, da je nemško prebivalstvo v večini, niso mogle Gornje Šlezije enostavno nakloniti Poljski in odtod plebiscit. Poljski so bile dane vse prilike, da vodi za to "samoodločevanje" propagando in na svoj način jih je temeljito izrabila. Kljub favoriziranju in kljub dejstvu, da jo je podpirala francoska okupacijska armada in francoski uradniki, se je prebivalstvo izreklo proti Poljski. Čelo mnogi Poljaki so glasovali proti Poljski, kakor so na Koroškem glasovali mnogi Slovenci za nemško Avstrijo. Logično bi bilo, da bi Poljaki vpoštevali

voljo velike večine ljudstva v Gornji Šleziji in se umaknili, kajti poljski državniki tako radi povdarjajo, kako je njihova država miroljubna, demokratična in napredna. Pohlep Poljakov po deželah ki niso poljske, je velik in tudi Gornjo Šlezijo hočejo pogoltniti brez obzira, če je to šlezkemu prebivalstvu prav ali ne. Organizirali so "neregularne" čete, ki so navalile na Šlezijo, z namenom, da jo podjarmijo.

V Gornji Šleziji se nahajajo zavezniške čete, ki delajo "red in mir". Proti poljskim četam, ki so kljub svoji "neregularnosti" dobro organizirane in opremljene z vsemi modernimi bojnimi sredstvi, so se najbolj energično postavile v bran italijanske čete. Kot poročajo, je bilo do sto italijanskih vojakov ubitih pri teh spopadih. Razumljivo je, da šlezko prebivalstvo nima moči, da bi se uprlo oboroženi poljski invaziji, ker ni oboroženo. Policija v gornješlezkih mestih pa ni niti od daleč dovolj jaka, da bi mogla ustaviti prodiranje poljskim četam, ki štejejo do 70 tisoč mož.

Kdo daje potuho poljskim imperialistom, da si upajo izvajati take nasilne korake? Berlinsko časopisje trdi, da podpira njihovo akcijo Francija, seveda tajno. Ravno s takimi očitki prihajajo italijanski častniki, ki trdijo, da se francoske čete umikajo pred oboroženimi Poljaki brez odpora. Ker ni nobena tajnost, da hoče Francija napraviti iz Poljske močno militaristično državo, so take vesti verjetne.

Vse, kar je na Poljskem nazadnjaškega in reakcionarnega, ima v oficijelni Franciji močno zavezništvo. Francija potrebuje "močno" Poljsko za protitež Nemčiji na eni strani in Rusiji na drugi. Ker je Nemčija sovražnica Francije in Poljske, jo je treba oslabiti na vse načine. Eden teh načinov je, da se ji odvzame čim več pokrajin, ki so bogata na naravnih bogastvih.

Seveda se poljska vlada zviija, da je v zadevi invazije Gornje Šlezije nedolžna, kakor je bila nedolžna, ko so poljske "neregularne" čete okupirale Vilno. Dobi se patriotičen general, ki potegne za seboj "patriotično" armado, pa vodi vojno na svojo pest, seveda proti volji vlade. Čudno je le to, od kje dobivajo te "neregularne" čete svoje potrebščine in municijo in zakaj ne pošlje vlada regularne čete proti neregularnim.

V Angliji niso tako naklonjeni poljskim imperialistom, kakor so jim v Parizu. Lloyd George vidi v oboroženi Poljski vedno nevarnost za mir, pa propagira vsled zadnjega incidenta razoroženje Poljske. Ako so zavezniški prisilili na razorožitev Nemčijo, zakaj ne bi Poljske? V Parizu niso tega mnenja in zato bo Poljska ostala militaristična država.

Med nemškimi militaristi in monarhisti, kakor tudi nacionalisti, je bila poljska invazija Gornje Šlezije olje na ogenj. Pozivali so ljudstvo in državo na vojno proti Poljski, toda za enkrat bodo morali še čakati. Nemčija si ne more privoščiti nove vojne igre, zato bo najbrž prepustila zaveznikom, da ukroto Poljake. Če imajo zavezniški tako voljo, se bodo mo-

rale poljske čete umakniti. Ako ne, bodo ostale in dežela bo prišla pod vladu varšavske klike.

Dogodki, kakor je ta, ponovno dokazujejo, kako nesposoben je današnji družabni red napraviti mir med narodi. Dokazujejo, da je nemogoče vsako samoodločevanje ljudstva, ako ni to "samoodločevanje" v korist tistih, ki imajo moč.

Upadi oboroženih Poljakov v Gornjo Šlezijo bodo še bolj podnetili sovražnosti med poljskim in nemškim ljudstvom in ne eno ne drugo nima od tega koristi, pač pa škodo. Ljudstvo se tega ne zaveda, zato ga lahko izrabljajo šovinisti in imperialisti na vseh straneh za svoje namene.

Dogodki v Gornji Šleziji so dobro gorivo na ogenj socialistične propagande. Tudi sovjetska Rusija je lahko povsem zadovoljna, ker drvi poljski in zapadnoevropski imperializem s svojo zaslepljeno taktiko sigurnemu polomu nasproti. Nesreča je pa v tem, da mora posledice imperialističnih iger plačevati vedno le ljudstvo. Za svojo nevednost mora trpeti in bo trpelo, dokler ne odpravi kapitalističnega družabnega reda. Dokazi, ki živo govore o nesmiselnosti sedanjega gospodarskega sistema, se kopičijo dan za dnem. V takih razmerah je lahko zanašati socialistične nauke med ljudstvo. Vojna, mirovne konference, plebisciti, kapitalistične "rekonstrukcije", vse gre v prid socialistični propagandi. Kapitalistični svet to čuti, toda se ne more izvleči iz svoje histerije, ne more zapustiti svojega tira, v katerega ga je postavil zgodovinski razvoj.

Ali bo Nemčija plačala?

Sto petintrideset milijard mark zahteva Francija, oziroma zavezniki, od Nemčije. Prvotno so zahtevali 220 milijard. Nemčija se brani in mešetari, pošilja note, ampak Francija ustraja in grozi z okupacijo novega dela Nemčije, ako ne pristane v plačilo te svote. Maršal Foch in drugi francoski poveljniki rožljajo s sabljami, francoska armada, v kateri je mnogo afriških črncev, pa čaka na povelje, da še enkrat odkoraka "proti Berlinu".

V Parizu in nekaterih drugih francoskih mestih so komunisti skušali demonstrirati proti nakanam francoske reakcionarne vlade, ampak ljudstvo je deloma indiferentno, deloma pa še pijano zmage in šovinistični duh prevladuje. To dobo bo treba francoskemu ljudstvu preboleti, predno bo moglo zopet zdravo misliti. Ne sme se pozabiti, da so obetane milijarde nemških mark up francoskega prebivalstva na dobre čase, ki pridejo, kadar Nemčija plača — če bo plačala. In najbrž ne bo, vsaj vseh milijard ne. Nemogoče je vzeti, kjer ni, zato so zavezniki dali Nemčiji rok sedemintridesetih let, v katerih mora plačati vso vojno odškodnino. Nekaj milijard mora plačati takoj, drugo na obroke.

60 milijonov ljudi je obsojenih producirati za vojno odškodnino. Nemčiji so odvzeli mnoga naravna bogastva, vzeli so ji trgovsko mornarico, po-

habili njeno industrijo in poleg tega zahtevajo od nje še 135 milijard mark, pa ne papirnatih.

V nemških vladnih krogih vlada kriza, ker je težko dobiti ministre, ki bi bili pripravljene podpisati še to smrtno obsodbo nad nemškim narodom. Ako pa ne podpišejo, bo še slabše, kajti Francija ima trden namen postopati proti Nemčiji z oboroženo silo, ako se ne uda. V Berlin prihajajo ultimatumi na meji so francoske in belgijske čete, nemški politiki si pa belijo glave, kako bi prišli iz te zagate. Obračali so se na Hardinga, kateremu so glasovi nemških volilcev precej pomagali do zmage, toda tudi Harding se ne upa zameriti Parizu. Ostajata torej le dva izhoda: podpisati ali pa pustiti zaveznikom, naj store kar hočejo in z Nemčijo se naj zgodi karkoli.

V kolikor se more razvideti sedaj, bo Nemčija podpisala. Ali bo pa tudi plačala? Nekaj milijard bo, vseh ne. V 37. letih se lahko mnogo spremeni. Hiša iz kart, ki jo je zgradil versailski mir, se lahko vsak čas podre in Nemčija bo prenehala plačevati.

Kljub temu, da je Nemčija premagana država, da so ji odvzeti premogovniki in železni rudniki v Alzaciji-Loreni in več drugih krajih, da ji je odvzeta trgovska mornarica in da je njena industrija ob renskih provincah ovirana, se njeno gospodarsko življenje hitreje popravlja, kakor pa v drugih državah. Tudi ni treba Nemčiji vzdrževati ogromne armade in mornarice, kar je zasluga zaveznikov. Mlajon mož, mesto da bi tratili čas v vojašnicah in večbališcih, dela na polju in v industriji in to je za Nemčijo dobro. Ni pa dobro, da hočejo to, kar bi Nemčija s tem prihranila, vzeti zavezniki. Prav in pošteno je, da se popravi škoda, storjena prebivalstvu v krajih, ki so jih razdejale nemške armade. Nemčija je poslala Franciji ponudbo, da je s svojim materijalom in svojim delavstvom voljna obnoviti razdejane francoske pokrajine, ampak to ne bi bilo ravno v prid Franciji, kajti Nemci bi rabili svoje izdelke in s tem bi bilo pomagano nemški industriji, ravno tega po noče francoska buržvazija.

Militarizem in imperializem je bil draga šola za Nemčijo. Tudi Francija gre še vedno skozi tako šolo in vse druge kapitalistične dežele. In za vse pride polom.

Japonski prestolonaslednik princ Hirohito je dospel v Anglijo, kjer je bil sprejet z vsem sijajem in pompom, ki se spodobi za sprejem prince iz države vzhajajočega solnea. Hirohito je še čisto mlad fant in na Japonskem je nekaj ljudi, ki bi bolj zaslužili "sijajne" sprejeme, kakor pa princ Hirohito. Ampak časi monarhizma še niso minili; vsa uradna in monarhistična Anglija je na nogah, da počasti princea, proti kateremu bo morda Anglija čez nekaj let še napovedala vojno. Princea spremlja po Angliji angleški prestolonaslednik. Kadar sta sama, se lahko vprašujeta, če tudi njiju lahko ne zadene kaj takega, kakor kajzerja, Karla, carja Nikolaja in druge. Danes sijaj in pomp, jutri preganstvo, ali pa še celo kaj hujšega. Vse je mogoče.

Bivši vojaki in brezposelnost.

Med ljudmi, ki so v Zedinjenih državah brez dela, je tudi mnogo bivših vojakov. Ko se potikajo po ulicah in iščejo dela, jim prihajajo na misel številne obljube o nagradah, ki jih bodo deležni za svojo požrtvovalnost na oltar domovini. Domovina pa je nanje pozabila in slavi le še padle vojake. V raznih mestih jim postavljajo velike spomenike, ki jih odkrivajo z impozantnimi slavnostmi. Mnogo boljše in mnogo pametnejše bi bilo, da bi domovina vzela v poštev bolj tiste, ki so še živi in izmed katerih mnogi potrebujejo pomoči. Sicer se mnogo govori o "bonusu", v legislaturah in kongresu se sprejemajo predlogi, ki določajo vojakom bonus, toda bonusa pa le ni. Ameriška legija pa je bolj zainteresirana za boj proti delavstvu kakor pa za tiste vojake, ki so brez dela in potrebni pomoči.

To situacijo zelo spretno izrablja Hearstovo časopisje, ki se seveda zelo "poteguje" za bonus in napada delodajalce, ker puste bivše vojake brez posla.

V zahvalo je eden vojakov poslal Hearstovemu dnevniku "Herald and Examiner" sledeče pismo:

"Želim se vam tisočkrat zahvaliti, ker se s tako vneto borite za nas bivše vojake, posebno tiste, ki smo postali invalidi. Nočem plakati nad samim seboj, četudi sem stoprocentno pohabljen. V armado sem šel prostovoljno in sem bil onkraj morja. Hočim po ulicah lačen in beračim. Oslabljen sem toliko, da sploh nisem za delo, pa ga vendar skušam najti. Seveda me povsod odslove, kajti moja obleka in čevlji so raztrgani in takega človeka nočejo za nikako delo. Glavo moram imeti povešeno, kadar hodim po ulicah. Jest bi dobil zelo malo, mnogokrat še kave in kruha ne morem dobiti. Tudi spati ne morem na prostem radi deževnega vremena, če pa grem v hotel (Y. M. C. A.), pa zahtevajo za prenočišče od 70 do 80c. Ljudje nas gledajo postrani, ker smo razcapani, izmučeni in bolehn. Edino kar upam je, da pride kmalu konec, da bo Bog v svoji usmiljenosti končal moje trpljenje. — C. Fisher."

To ni osamljen slučaj, na stotine jih je. Ampak družba nima časa, da bi se brigala za svoje vojne veterane. Prezaposljena je s pripravami za nove vojne, za novo rekrutiranje vojakov in z militariziranjem mladine. Dokler bodo ljudje hoteli imeti take razmere, jih bodo imeli. Če bi se brigali za svoje interese bolj kot za žogometne igre, rokoborbe in druge take stvari, bi ne imeli ljudi, ki prosijo Boga, da bi napravil konec njihovemu trpljenju.

Preje, predno bo odpravljen današnji sistem, je treba premagati nevednost med masami, brezbriznost ji je treba iztrebiti. Še zelo mnogo dela je pred nami, velikega dela. Ljudstvo moramo naučiti misliti in kadar to dosežemo, bo boj lažji.

Socializem je najložje pobijati na ta način, da si ga napravi človek takega, kakršnega bo najložje razcefral, namesto takega, kakršen je v resnici. Tako sploh radi ravnajo naši nasprotniki.

Po stari poti.

Wilsonova stranka je bila pri zadnjih novemberskih volitvah poražena, ker je bilo ameriško javno mnenje pridobljeno potom Hearstovega časopisja in republikanskih politikov proti politiki takratnega predsednika Wilsona z ozirom na evropske zadeve. Pridobiti javno mnenje proti demokratski stranki ni bilo težko, ker se je naselilo med ameriško ljudstvo mnenje, da je kaosa in gospodarske depresije mnogo kriv Wilson, ker je popustil od svojega programa na konferencah diplomatov v Parizu.

Republikanci so pripovedovali, da se ne bodo utikali v nobene zveze z evropskimi državami, ako bodo izvoljeni in da bodo pretrgali vse tiste stike, ki jih je že vpostavljal Wilson. Odločno so nasprotovali vstopu Zedinjenih držav v ligo narodov in ljudstvo jim je z ogromno večino glasov poverilo vlado.

Kakor hitro so republikanci zasedli vladna mesta v Washingtonu, je bilo opaziti, da se ne bodo oddaljili od Wilsonove politike, ampak jo nadaljevali, od začetka oprezno, potem pa javnejše.

Pokazalo se je to že z ozirom na odnašanje do Rusije. Wilsonove note so pripovedovale, kakšna da mora biti Rusija, če hoče, da bo Amerika trgovala z njo in Hughesova politika ide po istem tiru, s to razliko, da je v nji manj Wilsonovega idealizma, pa več ekonomske frazelogije.

Nihče, ki ima količkaj političnega znanja, ni mogel verjeti, da se more država kot je ameriška Unija, umakniti vsakemu sodelovanju z drugimi državami. In sedaj je Hardingova administracija pooblastila svoja poslanika v Parizu in Londonu, da naj prisostvujeta zavezniškemu svetu poslanikov, na katerih za sedaj ne bosta smela drugega, kakor obrazloževati stališče Zedinjenih držav o enem ali drugem vprašanju, ter dajati nasvete.

V Washingtonu tolmačijo ta odlok s tem, da je bil potreben iz gospodarskih razlogov, kajti če se hoče svet zopet privesti v normalnejši tir, je sodelovanje Zedinjenih držav z evropskimi državami, posebno z zavezniškimi, absolutno potrebno. Vsled ekonomskih ozirov, da! Časi kitajskih zidov so minili in nobene lepe fraze nič ne izdajo. Svet postaja mednarodni in tudi ekonomske zadeve imajo mednarodni značaj. Predno se more pognati kolesje ameriške industrije, se morajo evropske dežele ekonomsko odpomoči. Zedinjene države ne morejo pustiti, da evropske države gospodarsko popolnoma propadejo, kajti to bi imelo dalekosežne posledice tudi za Ameriko in za kapitalizem sploh. Najvažnejša naloga vseh kapitalističnih držav pa je utrditi razrahljani ekonomski sistem obstoječega reda in v tem oziru nudi Amerika lahko najizdatnejšo pomoč. Zato bo sodelovala v vseh akcijah, ki bodo šle za tem ciljem. Ljudje, ki so od republikanske administracije pričakovali kaj drugega, si lahko mencajo oči.

Ivan Cankar:

Dve zgodbe.

Zgodba o poštenosti.

Sedel je pred menoj dolg, kuštrav in siromašen, podoba vseh bridkosti; gledal pa je nedolžno otroško in zvesto, kakor zmerom.

“Kaj da sem bil spet uganil, da so me prišvrknili za teden dni? — Prav nič!... Ne vem, če ima vsak človek na svetu ob svojem nehanju in besedovanju občutek, da ravna pošteno in ne dela zlega nikomur. Jaz imam ta občutek in sem ga imel že od nekdaj, kolikor daleč pomnim. Ali koj od začetka so mi bili ta občutek tako čudno zbegali, da sam ne vem, če je pravičen ali ne. Zato se ne zanesem nikoli več na svojo sodbo ter se vdam, kadar pravijo, da sem hudodelec.”

“V zgodnji mladosti sem spoznal, da med poštenostjo in nepoštenostjo nikjer ni tako varnega plota, da bi ga človek brez skrbi otipal, ali da bi se celo naslonil nanj. Izpodmakne se ti nalepem, v jarek se zvrneš, ko sam ne veš kdaj! Zdelo se ti je, da si angel božji in vesel si bil svoje polnosti, doženejo pa neutegoma, da si grešnik, črn in okužen do duše dna. Zgodilo pa se ti je tudi narobe; s pestjo si se trkal na prsi skesan in pokore željan, pa so hodili mimo in so vpili: “Glejte lilijo!”

“Negodnega dečka me je bila poslala mati v štacuno; po moke, mislim, po masti in soli; toliko vem, da sem nosil pod pazduho mehak zavoj, ko sem se vračal. Dala mi je srebrn goldinar. Štacuna je bila polna ljudi; ženske so barantale in klepetale, neki pijanec je rogovilil vsenaokrog ter pravil čudne povesti. Človek, ki mi je dajal, je poslušal pijanca; mlad in vesel človek je bil, smejal se je tako pristržno, da so mu tekle solze iz oči. Še pogledal me ni, ko mi je pomolil tisti mehki zavoj ter porinil predme svetle desetice, ki so bile še ostale od goldinarja. Napotil sem se domov. Solnce mi je sijalo nasproti, žarko, spomladansko solnce; še dobro vem, ker sem imel takrat razbolene oči. V pesti levice sem tiščal denar, ki je bil že ves poten. Pred sosedovo hišo, tam pod klancem, sem ga pogledal in preštel. Preveč ga je bilo. Zagomazelo mi je po životu, zagomazelo od strahu in sladkosti... Zakaj že takrat sta bila tudi v meni obadva, poštenec in nepoštenec, ki sta se prerekala zaradi plota... Ali močan je bil v mojem sreču angel dobrote, ki je živ v človeku nekako do sedmega leta; nato hira in umrje... Prišel sem k materi: “Glejte, mati — preveč mi je bil dal nazaj!” — “Kaj boš zdaj!” je vprašala mati in se je sklonila k meni. — “Nazaj ponesem!” — “Nesi!” Troje belih desetice sem tiščal v pesti; tekel sem bos, noga se mi je udirala do gležnjev v prah, solnce je žarilo. Ne vem, če sem bil kdaj pozneje v svojem življenju tako srečen kakor v tistem trenutku, če sem kdaj bil tako veren in brez madeža. Ni me še bila spačena resnoba tega sveta toliko pohujšala, da bi bil božal svojo poštenost; tudi šolska berila o pridnosti in zvestobi me še niso bila pokvarila, čeprav so

se mi gabila do kraja. Zato je bila moja radost blagoslovljena, sama čista rosa iz nebes. Stopil sem v štacuno; tam je stal za mizo mladi gospod in se je smehljal zadovoljno; poleg njega je stal kozjebrači, krivogledi gospodar ter se je prerekal z debelo žensko, ki je zelo vpila in ni marala plačati. “Gospod!” sem rekel ter sem porinil tiste tri svetle desetice proti njemu. “Kaj?” je vprašal osorno ter me je pogledal po strani. “Zmotili ste se bili gospod... praj... dali ste mi preveč... prinesel sem nazaj!” — Na, še zdaj se mi roke tresejo, tako so se mi tresle takrat in lica so mi gorela plamenoma... Šolske zgodbe, kolikor so mrtve in s prahom posute, vzklije v otroškem sreču ter zažive svoje prav posebno življenje. Niso več tiste, ki jih je bila napisala vela roka godrnjavega, venomer pridigajočega učitelja; otrok jih po svoji podobi preustvari, vdahne jim svojo čisto dušo, polno dobrote in lepote... Ponevedoma in ponedolžnem sem bil naredil tam v štacuni svojo šolsko zgodbo. Mladi gospod, sem rekel, me ljubeznjivo potreplje po rami: “Priden fant si... na bonbonov!” Saj mi ni bilo do bonbonov, res ne! Tudi mi nič ni bilo do tega, da bi kdo na glas pohvalil mojo pridnost; saj priden še maral nisem biti, kakor noben otrok ne. Bilo mi je edinole do mehkega zvoka tistih besed, do veselega pogleda gospodovih oči; bilo mi je — do ljubezni... Mladi gospod je pobral desetice z eno roko, ošvrknil me je s hudim pogledom, okrenil se sunkoma na drugo stran, stopil k tolsti jeziki ženski ter se ni več zmenil zame. Takrat se je nekaj odškrnilo v meni; bilo mi je, kakor da sem nekaj izgubil, ne vem zakaj. Šel sem počasi iz štacune, solze so mi zalile oči in v grlu mi je poihtevalo, čeprav nisem maral. Komaj sem bil zunaj, je prihitel gospod za menoj, sklonil se k meni, ves spačen je bil njegov obraz; snel mi je klobuk, zgrabil me za lase ter me tresel, da sem se optekel. “Ti prokleti poba, ti! Ali nisi mogel požreti tistih par soldov? Kdo te je klical nazaj? Na... bonbonov!” Zasukal me je v kolobarju, da sem odletel na drugo stran ceste, vrgel je klobuk za menoj ter se vrnil preklinjaje v štacuno... Ko sem tekel domov, sem jokal naglas. Ni me bolelo, ko me je lasal, še čutil nisem. Bolelo pa me je in sram me je bilo, da je bral v mojih očeh tisto lepo šolsko zgodbo ter jo sunil v prah. Še za bonbone je vedel!... Nikomur nisem bil doslej še povedal te zgodbe o poštenosti. Nosil sem jo zaklenjeno v sreču, kakor spomin na skriven greh. Ali še zdaj mi plane v lica kri, če se domislim nanjo. Domislim pa se nanjo vselej, kadar mi prisodijo teden dni ječe in sramote zaradi hudodelstva, o katerem ne vem, če je zares hudodelstvo, ali če je dobro delo usmiljenja!...”

Tako je pravil moj kuštravi znanec.

“Ali tri desetice”, sem rekel, “take tri uboge desetice še ne morejo biti kamen mejnik, da bi se človek odpovedal beli cesti ter krenil glavo na slepo vero v goščavo brez poti!”

Zamahnil je osorno ter stresel z glavo, da so se mu usuli kuštri prav do oči.

“Kaj goščava! Goščava je ves svet, neobdelana in nepoznana past človeku! Vsak trenotek življenja, že vsaka bežna misel je zgodba o poštenosti, ali o nepoštenosti. Umetnost je razlikovanje med obema; edina sadonosna umetnost človeška!” —

Zgodba o nepoštenosti.

Moj dolgi in kuštravi znanec je kakor v obupni vdanosti iztegnil obedve, svoji zelo koščeni roki daleč iz prekratkih rokavov ter je pripovedoval o svojem čudno zverženem življenju s tistim globokim, rahlo trepetajočim glasom, ki poslušalec že sem izpričuje, da je resnična in pravična vsaka. —

Človeku ni dano, da bi razlikoval, kaj je dobro in kaj je hudo, kaj je prav in kaj ne, kaj je poštenost in kaj nepoštenost. Meni vsaj ni dano. In to pomanjkanje koristne razsodnosti je poglavitni izvirek vseh kridkosti mojega življenja. Res je, da me je presunil mnogokdaj žgoči občutek greha in da me je spreletel mnogokdaj sladki občutek lepega dejanja. Izkazalo pa se je vselej, da sodi moje srce natančno narobe, kakor posvetna šega in postava. Za lepo dejanje so me lasali, za greh so me božali. Torej se je moje srce motilo, zakaj posvetna šega in postava je neznosljiva.

Ranjki Luka Jeran, ki je zdaj v nebesih in me sliši, mi je dal nekoč srebrn goldinar in mi je naročil, da naj ga ponesem — več ne vem, kam. Tiščal sem goldinar v pesti in sem šel počasi po stopnicah. Zjutraj je bilo, šolske knjige sem držal pod pazduho. Rahel dež je rosil, oblaki pa so begali ter se razmikali tako naglo in sunkoma, da se je včasih vsa ulica žarko zableščala v solncu in so bili prameni dežja podobni trepetajočim bisernim trakom. Niti za hip nisem pomislil, da bi se napotil tja, kamor mi je bil ukazal gospod; prav tako malo sem mislil na šolo. Vendarle prisežem, da greh ni bil preudarjen, da ni bil sklenjen niti s koncem misli. Če bi zdajle stal pred sodnikom, pred vsevednim Bogom, bi rekel brez strahu: “Greh se je storil sam, brez mene in zoper mene; srebrni goldinar je ravnal čisto po svoji vesti in pameti!” Godilo se je z menoj, kakor da me je vodila tuja roka, kakor da mi je tuj glas narekaval misli, besede in dejanja.

Menjal sem goldinar pri branjevki, ki me je premerila s hudim pogledom, obrnila svetli goldinar skrbno in nezaupno ter ga še potehtala na dlani, preden mi je naštel drobiž. Kupil sem fig, tistih velikih sočnih, ki imajo rdeče meso in mastno, kakor s stolpljenim cukrom polito kožo. Šel sem počasi dalje, ker se mi ni nikamor mudilo, in sem jedel zlagoma, brez posebne slasti. Pomislil sem: “Kako neki je vedela tista ženska, da goldinar ni bil moj?” In še ob tej misli se ni genil v mojem srcu niti najrahljši občutek greha. Vse je bilo zares tako, kakor je hodil in postajal med ljudmi tuj človek, ki sem ga poznal komaj na pol in se nisem veliko zmenil zanj.

Stopil sem k peku, nakupil si štrukljev in piškotov ter si natlačil žepe, da so štrleli od mene. Ko sem prišel mimo nožarja, sem stopil k njemu ter si kupil nož z dvema klinama, kakor sem si ga bil že

zdvajnal pozelel. V prodajalnici papirja sem si izbral celo pest pisanih svinčnikov ter steklenico rdeče tinte; čemu se mi je bilo zabotelo tistih reči, ne vem. Nazadnje sem se napotil iz mesta v drevored.

Oblaki so se bili ustanovili, oddehnili se od nespačnega prebeganja ter se nižje spustili na streho in na kostonje. Vztrepetal sem in sem videl, da sem ves premočen. Štruklji v žepih so se bili že zmehčali, prepajali se z vlago in so bili težki. Od klobuka in od knjig je kapalo, zeblo me je v roke. In takrat je začelo segati v mojo dušo nekaj nagnusnega, kakor da bi črna gnojnica lila nanjo. Bil je občutek neskončne osamelosti, tolike puščobe in tesnobe, da se še razjokati nisem mogel; iznad čela mi je udaril mrzel pot in zahladilo mi je v lica.

V drevoredu ni bilo ljudi. Posegel sem v žep ter zalučil orehov štrukelj daleč v travo. Papirni zavoj se je bil odvil, vrabei so sfrfotali z vej. Tako sem storil čisto brez misli in brez namena, ravnal nisem jaz, temveč tisti, ki me je vodil od začetka ter mi ukazoval po samovoljni pameti. Pometal sem vse ostale piškote v jarek in v travo; gnusili so se mi, ko so ležali tam, namočeni, spolzki in ogabno sladki, kakor so bili. Otrl sem si dlani v mokri travi, ali zdelo se mi je, da se jih še zmeraj drži cukrena plast, ki neče stran.

Poldne je odzvonilo, ko sem se vrnil domov, truden in premražen.

“Kod si hodil?” me je temno premerila gospodinja.

“Nikoder!” sem rekel tja vendan. Sedel sem takoj za mizo; noge so se mi šibile, v grlu se mi je vzdigalo, z drobnim kladivcem me je venomer tolklo po sencih.

“Kakšen pa si? Ali ti je slabo? Kaj si pa kosil?”

“Nič nisem kosil!”

“Hinavee!” je pljunila ter je šla.

Tako mi je bilo vse na čelu zapisano.

Brati nisem mogel, učiti se nisem maral. Sobota je bila, ni bilo treba v šolo. Sam sem bil v izbi; vsi drugi so se bili nekam poizgubili, morda so se mi bili zanalašč ognili. V tistih časih sem presanjal po cele dolge ure, po cele dni. Kadar mi je bilo hudo, so mi sanje kar same rosile v dušo, tople in mile; in mahoma sem bil bogat. Ali zdaj ni hotelo biti lepih sanj; misli so bile puste in žalostne, še solz ni bilo. Spomnil sem se na svojo mater; tudi ona mi ni dala tolažbe, videl sem jo objokano in ubogo.

Zgodaj sem se spravil v posteljo, nikomur nisem rekel lahko noč. Zaspal sem kmalu, ker sem bil truden. Ko sem se predramil, čez pol ure ali kaj, sem planil trepetajoč, z zobmi šklepetajoč; vse, kar je bilo, je bliskoma zasvetilo pred menoj v svoji trdi, neusmiljeni pravičnosti.

Ozrl sem se po izbi in sem poslušal. Tema je bila; drugi so že spali, sopli so mirno, enakomerno; njih duše so bile brez greha.

Vzdignil sem se oprezno, da bi koga ne zbudil. Vzel sem iz suknjiča, ki je visel preko stola, tiste pisane svinčnike, vzel iz hlačnega žepa nož in krajcar-

je, ki so mi bili vsi od vlage mokri in mastni. Tupal sem počasi in po prstih proti durim; tam mi je ropotaje padel nož na tla.

“Kaj pa je?” je v poluspanju zagodrnjal tovariš.

Stal sem in čakal, dokler ni bilo vse tiho. Nato sem se splazil plah in upognjen skoz kuhinjo, odklenil duri še tam, tekkel bos po mrzlem, kamenitem hodniku do stranišča, pometal vanj svinčnike, nož in krajcarje ter se vrnil naglo, po tatinsko, tresoč se po vsem telesu od strahu in od mraza. Kar sem bil storil, sem storil v omotici, brez blage in brez kake hude misli. Ko sem legel v posteljo, sem se odel preko glave, sključil se v klopčič ter privzdignil kolena prav do čeljusti, ali vendar me je zeblo, da se mi je koža grbila in da sem vztrepetal sunkoma kakor v mrzlici. “Mati!” sem rekel. Toda sree je bilo nemo in prazno, še golih besed ni bilo na ustnice.

Zdi se mi, da včasih duša zadremlje, telo pa se giblje samovoljno še dalje, noge stopajo, oči gledajo, jezik govori. Zatvornica je že zdavnaj spuščena, struga je suha, kolo pa se vrti pod zatvornico na slepo in prazno, široke lopate bijejo v pusti zrak.

Vstal sem ves bolan in neprespan, popil sem kavo, šel sem k maši, razgovarjal sem se s sošolci, romal križem po solnčnih, nedeljskih ulicah; in vse, kar sem storil, govoril in ravnal, je bilo mrtvo. Še tega, da sem ves čas verno čakal desete dopoldanske ure, nisem bil sklenil sam, temveč je bilo sklenjeno brez mene, od zunaj in že zdavnaj prej.

Ko je odbila deseta dopoldanska ura, sem se napolnil h gospodu. Na širokem, mračnem hodniku so stale in čakale kmetiške ženske; nekatere so imele eule in cajne s seboj, prišle so bile pač od daleč. Zaškrpale so duri, prikazala se je ženska. “Bog povrni! Hvaljen bodi Jezus Kristus!” Druga je potrkala narahlo in je stopila v izbo. Tako so se vrstile. Ko ni bilo nikogar več na hodniku, sem potrkal sam.

Stal sem pred njim, še zdaj ga vidim. Kadar koli se spomnim nanj, vselej je tisti, kakor je bil ob oni strašni uri. Oblečen v obnošeno, ogoljeno črno suknjo, širok, plečat, globoko upognjen, kakor pod silnim bremenom, ki mu ga je bilo naložilo uboštvo in trpljenje vsega sveta. Izpod srčecih, košatih obrvi so gledale žive, resne oči, v dno duše izprašujoče. Položil mi je roko na ramo, tisto trdo, zagorelo, kmetiško roko.

“Kam si dal goldinar?”

Njegov glas je bil zamolkel in raskav.

Sam ne vem, kdo da je takrat govoril namesto mene. Občutil sem edinole, da ve čisto vse do kraja, tudi tisto, kar je bilo po noči; in še za hip me ni prešinila misel, da bi tajil. Povedal sem vse od začetka do konca, natanko in po pravici, kakor se je godilo. Čudno se mi zdi, da mi je tekla beseda tako gladko, kakor da bi bil pravil pusto šolsko zgodbo naizust tja vendar. Nisem jokal, nič milosti prosil, samo razložil sem, kako da je bilo. Tudi v tistem trenutku mi sree ni očitalo greha, me ni klicalo k spovedi in pokori.

Nagnil se je čisto blizu k meni; ustnice, prej

stisnjene, so se rahlo odprle in so vztrepetale; iz širokega, koščenega obraza je zasijala blagost, trpka in resna, kakor trudoma iz bolečine porojena, luč iz kamna.

“Nisi storil prav! Nisi storil prav!” je rekel tiho, počasi in pogrkvaje.

Stopil je s svojim težkim korakom k mizi, vzel je iz lesene skodelice desetico in mi jo je dal.

“Na, kupi si štrukljev za nedolžen denar!”

Nasmehnil se je s tistim zamolklim, komaj vidnim smehljajoem, ki je bil njegov. Naglo, kakor v sramu, me je pokrižal po čelu, nato me je s palcem in sredincem tlesknil po glavi.

“Pojdi v božjem imenu! Le pojdi!”

Šel sem. Takrat se je vse razparalo, pretrgalo in povzdignilo v meni. Razjokal bi se, da bi se kamni topili, zavriskal bi, da bi planilo do nebes. Skril bi se v brezdanjo noč — oj, ne skrili, pokazal bi se vsem ljudem v svojem očiščenju in poveličanju. Ni jih besed, ni jih! —

To je zgodba o nepoštenosti, kakor mi jo je pravil moj kuštravi znanec. —

Dne 9. maja je pričela v Chicagi zborovati konvencija I. W. W. Navzočih je do 50 delegatov. Vsled parletnih progonov proti članstvu imenovane organizacije ni na tej konvenciji tistega navdušenja, kakor je bilo na njenih zborih med vojno in pred vojno.

Konvencija se bavi z načrti za osvoboditev članov I. W. W., ki se nahajajo v raznih zaporih. Organizacija bo podvzela vse mogoče akcije, da dobi svoje člane na svobodo.

Konvencija se bavi tudi z načrtom za ustanovitev “ekonomske internacionale”, ki bo slonela na podlagi industrialnega unionizma. Ta internacionala bo popolnoma nepolitična organizacija in bo vodila svoj boj le na industrialnem polju. Imela bo nalogo vsposobiti delavstvo za operiranje industrije, kadar pride čas, da je delavstvo prevzame v svojo upravo.

Dne 15. maja se bodo vršile volitve v italijanski parlament. Sicer termin staremu še ni potekel, ampak vlada, oziroma kralj ima pravico razpustiti parlament kadar hoče in razpisati nove volitve. Kot se more presojati situacija v Italiji od tu, izgleda, da bodo delavske stranke, to je socialisti in komunisti, kakor tudi klerikaleci, izgubili nekaj mandatov, pridobile pa jih bodo buržvazne stranke. Proti delavstvu se nastopa s terorjem, ki ga vprizarjajo takozvani fašisti, katerim poje slavo tudi Edinost, glasilo patrov in ministrantov. Ampak če bi bil Zakrajškov štab kje v Italiji, kjer imajo fašisti svoje pristaše, bi ne imel vzroka navduševati se zanje.

Kakorkoli že izpadejo volitve v Italiji, ostane še vedno resnica, da je Italija ena tistih dežel, ki nujno rabi socializem, ako se hoče ubraniti naraščajoči mizeriji. Izbruhni fašistov to le potrjujejo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

LAWRENCE, PA. — Na seji meseca marca je članstvo kluba št. 184 v Lawrence razpravljalo, kaka pota bi bilo treba podvzeti, da se Proletarca čim bolj mogoče razširi. In sledil je naš nasvet, ki je bil priobčen v Proletarcu z namenom, da bi o njem razpravljalo članstvo JSZ. Nismo pričakovali, da bi dobil naš klub za to sugestijo kolajno, kajti ta ideja ni nova; o nji se je govorilo že na kongresu JSZ. leta 1916 v Chicagu eno celo dopoldansko zasedanje brez da bi se prišlo do kakšnega definitivnega zaključka.

V majski izdaji Proletarca je podal klub št. 114 v Detroitu izjavo, kaj da misli o našem nasvetu. Klub št. 114 potrjuje dejstvo, ki je nam vsem dobro znano, posebno starejšim sodrugom, da je težko pridobivati nove člane socialističnim klubom in nove naročnike socialističnim listom. V teku let pa smo pridobili izkušnje — in tudi v Detroitu niso brez njih — da so tisti člani klubov, ki so tudi naročniki na list, najboljši sodrugi — zakaj? Zato, ker so vedno poučeni o vsem, kar morajo vedeti sodrugi, če hočejo biti aktivni propagatorji za socializem. Zato smo bili mi mnenja, da bi se moral napraviti ta eksperiment, ki bi pustil polovičarstvo od zadaj. Kaj pa koristi pobirati samo prispevke od članov od leta do leta, ako pa vedo o socialističnem gibanju vedno enako; vedo sicer, da so socialisti, toda če jih kdo vpraša, kaj je socializem in kaj hoče, se jih spravi v zadrego. Na take ljudi se ne more zanašati socialistično gibanje. Tudi niso taki člani stalni in prihajajo ter zopet padajo, kakor kaplje od veje. Za uspešno socialistično delo pa je boljša mala armada zavednih, v socializmu izobraženih sodrugov, kakor pa masa ljudi, ki ne vedo, kaj hočejo.

Klub št. 114 nas je menda razumel, da bi se listu več ne dobivalo naročnikov izven organizacije. Če je bilo mnenje tako, tedaj moram povdariti, da bi se moralo na tem polju delovati z isto ustrajnostjo, kakor delajo sedaj agitatorji za pridobivanje naročnikov Proletarcu. Toda kar želimo je, da bi ga člani JSZ. dobivali oblatgato.

Kar se tiče nerednega plačevanja članarine pri klubih, bi morda to včasih res privedlo do tega, da bi morali klubi nekoliko pokriti naročnino iz svojih blagajen. To pa delamo tudi sedaj in če s tem prenehamo, bi prenehal tudi list. Mi mislimo, da bi s pomočjo oblatgatnega prejemanja lista članstvo naraslo in imele bi v dohlednem času organizacijo, ki bi bila močna in sposobna vršiti svoje naloge za socialistično propagando in vzgojo. List bi prišel v boljše gnotne razmere, toda klubi bi se seveda morali prijeti dela. Mi nimamo prav nobenih garancij, da se bo delo opravilo s kakim drugim potom, kakor s tem, da zavrhamo rokave in se vrzemo na delo za okrepitev vrst bojevnikov za socializem.

Klub št. 114 argumentira, da smo z našo sugestijo posegli premalo v detajle. Naš klub je le sprožil to misel, datajiran načrt pa bi moral izdelati nalašč za to izvoljen odbor, ki bi nabiral potrebne podatke, ga formuliral in ga potem predložil prihodnjemu kongresu.

Mi smo hoteli izvedeti, kaj članstvo misli o takem načrtu, zato smo želeli, da se o stvari odpre razprava v listu. Tudi, če se sedaj še ne izvede, s tem še ni rečeno, da se nikoli ne bo, kajti prej ali slej mora priti več ognja v naše gibanje in cineanje bo moralo prenehati.

Vsak zaključek, ki ga napravi članstvo ali zbor, bomo morali tudi mi vpoštevati, kajti časi cepljenja mislim da bodo šli tudi pri nas v pozabljenost.

Klub št. 114 priporoča eksekutivi, naj odpre diskuzijo za spremenitev forme Proletarca, to je, da se ga izdaja v večji obliki. Jaz sem zato, in sploh nisem bil nikdar za opustitev prvotne forme. Ako se ne motim, pa je prišla direktiva za spremenitev forme v obliko revije ravno iz Detroita. (Pregledali smo zapisnik seje upravnega odbora z dne 8. novembra 1918,

na kateri je bilo zaključeno, da se spremeni forma Proletarca z namenom, da se znižajo stroški, ki so postajali v tiskarni vedno višji. Iz zapisnika ni nikjer razvidno, da bi prišla kaka sugestija za spremenitev forme Proletarca v sedanjo obliko iz Detroita.—Ured.) Sicer pa naj je že prišla direktiva od kjerkoli, fakt je, da ako ne dobi list večjo cirkulacijo, pa naj izhaja že v eni ali drugi obliki, bo prihajal vedno v finančne krize.

Ako se hoče gmotnim težavam, ki jih ima list, od pomoči, je to stvar klubov. Mi mislimo, da bi bil način, ki ga je sugeriral naš klub za povečanje cirkulacije Proletarca, dober. Dobro je, da se sedaj o tem razpravlja, kajti čimveč mnenj, timveč bo jasnosti; več glav več misli in več rok tudi več naredi. In misliti in delati moramo, da ljudstvu po dolgih letih boja in žrtev zasije boljša bodočnost, ako ne nam, pa našim potomcem.

John Trčelj.

HERMINIE, PA. — Naznanjam sodrugom socialističnega kluba št. 69 JSZ., da se vrši na prihodnji seji (tretja nedelja v mesecu ob 2. popoldne) volitev delegata za zbor JSZ. Pričakovati je, da se te seje vdeležijo vsi sodrugi, tako da nam bo mogoče vsestransko razpravljati o bodočem gibanju socialistične stranke. Mi smo slišali že na shodu, ki se je vršil prvega maja, da je edina rešitev proletarijata v politični organizaciji zavednega delavstva, ki je reprezentirano v Ameriki v Socialistični stranki. Odvisno je torej od nas samih, od delavcev, kako hitro dosežemo končni cilj. Slišali ste, da ravno tako kot ne išče Rockefeller zaslonbe v socialistični stranki, ravno tako malo bi se morali mi — delavci brigati za njegovo — kapitalistično stranko. Jasno je kot dan, da če se delavstvo ne bo brigalo za svojo organizacijo in moč, se zanj ne bo brigalo nihče drugi. Sodrugi! Pristopajte k Jugoslovanski socialistični zvezi in pripeljte seboj tudi svoje prijatelje in znance. Sedaj je čas dela in reorganiziranja. Upati je, da bodo tudi italijanski sodrugi organizirali socialistični klub, kakor je povedal italijanski sodrug, ko je govoril na prvomajski slavnosti. Italijanski delavci, ki jih je bilo komaj tucat, so obljubili, da bodo klub organizirali. Z moralnega in gmotnega stališča je izpadla majska proslava prav dobro. Oba glavna govornika L. Todorovič v srbo-hrvaščini in L. Starck v angleščini, sta žela priznanje za svoje vsposodbujajoče in krepke besede.

Na prvomajski slavnosti se je nakolektalo tudi \$16.15 "Proletarcu" v podporo. Poleg tega so pa še darovali: Frank Stovjan \$1, nepoznan poljski sodrug 50c, A. Zornik 50c; po 25c sta dala M. Stern in H. Vulč. Skupaj Proletarcu v podporo \$18.65.

Finančno poročilo kluba št. 69 JSZ. je sledeče:

Dohodki:

Blagajna dne 1. aprila	\$178.66
Splošni dohodki 30. aprila in 1. maja slavija	323.31
Kolekta Proletarcu	18.65
Prispevki članov kluba in ena vstopnina	14.95
Ena knjižica	.10
8 konvenčnih znamk razpečanih	4.00

Skupaj dohodkov \$539.67

Izdatki:

Stroški delegata v Washingtonu, D. C.	\$ 40.53
Roba za veselico	183.41
Godba	60.00
Oglaš in plakati za veselico	11.00
Govorniki	55.74
Podpora Proletarcu	18.65
Prispevki članov	12.40
Konvenčne znamke stranki	4.00
Dvorana in čiščenje	13.00

Skupni izdatki \$398.73

Dohodki 539.67
Izdatki 398.73

Blagajna dne 3. maja \$140.94

S socialističnim pozdravom,

Anton Zornik, tajnik.

Izveček zapisnika seje eksekutive J. S. Z.

dne 29. aprila 1921.

Navzoči so Alesh, Luchich, Tauchar, Udovich, Godina, Zajc, Mary Udovich, Gotlicher, Kokotovich, Bojanovich, Dimich, organizator Oven in tajnik Petrich. Od uprave Proletarca je navzoč Pogorelec. Predseduje Tauchar.

Zapisnik zadnje seje prečitan in sprejet. Po zapisniku poroča tajnik, da je zaključek glede fonda v organizacijske namene izvršen in da so cirkularji poslani na vsa napredna slov. podporna društva. Govornike za majniško proslavo so zahtevali klub št. 128 v Nokomis, Ill., in klub št. 69 v Herminie, Pa. V Nokomis je šel sodrug Oven, v Herminie pa sodrug L. Todorovich. Ostali zaključki so bili razvidni iz Proletarca. To se vzame na znanje.

Prečita se dopis kluba št. 114 v Detroit, Mich., katerega vsebina se nanaša glede forme Proletarca. S. Zajc pojasni, da pride zadeva pred slovenske klube, kakor je bilo že svoječasno sklenjeno na seji odbora slov. sekcije, in da se ob tej priliki odpre razprava v listu. To se vzame na znanje.

Tajnik poroča, da je bilo v mesecu aprilu razpečenih 568 rednih in 64 dualnih znamk. Skupaj plačalo 696 članov. Dobrostoječih članov šteje Zveza približno 800. Konvenčnih znamk je bilo razpečenih v aprilu 131. To se vzame na znanje.

Nadzorni odbor poroča, da je pregledal trimesečne račune in jih našel v redu. Dohodkov za januar, februar in marec je bilo s prenosom od decembra 1920, ki je znašal \$642.56 — \$1,603.77, izdatkov v teh treh mesecih pa \$1,552.32. Blagajna dne 31. marca \$51.45. Klubi dolgujejo Zvezi za tiskovine in razno \$27.43, tako da je skupni imetek Zveze dne 31. marca \$77.88. Dolgovi so pa: Tiskarni za tiskovine \$147.85, stranki \$29.75, slov. sekciji po 8c od člana za tri mesece \$125.70, srbski sekciji za tri mesece po 8c od člana \$3.44 in stranki za obr. fond \$9.50, skupaj dolga \$316.24. Imetek \$77.88, dolg \$316.24, je deficita za zadnje tri mesece \$238.36. To se vzame na znanje. Ob enem se priporoči tajniku, naj pri pol letnem računu vzame vpoštev tudi zvezin inventar.

Godina prečita list, ki mu ga je pisal nek dijak. V listu vprašuje, če bi mogla JSZ. ali pa JRZ. poskrbeti dijakom v sezoni počitnic kakšna dela, za kar bi bili le ti pripravljeni poučevati stanovnike v dotičnih krajih o eni ali drugi stvari. — Zaključni se, da dobi sodrug Godina od dijakov nadaljne informacije, koliko je dijakov in kakšna dela bi opravljali, nakar poskrbi tajništvo zveze tozadevne informacije pri naših klubih.

Glede konvencije socialistične stranke se sklene, da zastopa JSZ. njen tajnik, ki ima poskrbeti, da mu plača stranka tozadevne stroške.

Godina omenja, da bi bilo treba na podlagi zaključkov zadnjega zbora JRZ. izvoliti od strani Zveze 3 člane v centralni odbor JRZ. Zajc predlaga, da se volitve zastopnikov JRZ. v centralni odbor JRZ. odlože do prihodnje seje eksekutive JSZ.; na tej seji se naj pa izvoli odbor treh članov, ki bodo izdelali resolucijo v ta namen; naše zastopstvo v centralnem odboru JRZ. pa naj bo veljavno le do kongresa JSZ.; potem pa naj kongres izvoli nove člane v ta odbor, ali potrdi stare, ali pa zaključni, da JSZ. ne bo reprezentirana v JRZ.

V odbor za izdelanje resolucije so izvoljeni sodrug Zajc, Lučič in Tauchar.

Sledi diskuzija o opraviščanju za IV. redni kongres JSZ., na kar se sprejme sledeči provizorični opraviščnik:

1. Predsednik in podpredsednik se volita na vsaki seji.

2. Od zbora izvoljeni predsednik predseduje, zamenjuje ga podpredsednik. Kdor želi govoriti, se mora javiti za besedo z vzdignanjem roke. Kdor ne govori k dnevnemu redu, ga ima predsednik pravico poklicati k redu, v skrajnem slučaju pa predlagati zboru, da se vzame dotičnemu besedo.

3. Važnejše predloge je predložiti pismeno, izvzemši tiste po pravilniku, za katere se daje beseda izven reda pripravljenih govornikov.

4. O predlogu za konec debate ali razprave, kakor za zaključenje govorniške liste, moršta govoriti le dva govornika — eden za, drugi pa proti.

5. Vprašanja k predmetu se stavijo na koncu razprave ali debate.

6. Poročevalcem je za njih poročila odmerjena ena ura, en četrt ure pa za zaključni govor.

7. Za sprejetje predloga je potrebna dvetretjinska večina oddanih glasov. V slučaju enakosti glasov se glasuje tako dolgo, dokler ne dobi predlog večina.

8. Glasovanje o predlogih je javno, z vzdignanjem roke.

9. Volitve odborov za zbor se vrše tajno.

10. Poimensko glasovanje (Roll call) se vrši tedaj, če zahteva to katerikoli član kongresa." Zaključek seje. Tajništvo J. S. Z.

Klubom v razmotrivanje.

Zadnji teden smo poslali klubom in nekaterim posameznim aktivnim sodrugom cirkular, ki se nanaša na spremembe forme Proletarca v obliko, kot jo je imel do leta 1919. Tudi so v tem pismu še nekatere druge stvari, za katere je dobro, da jih vzamejo sodrugi na sejah klubov v pretoru. To pismo se glasi:

IZ URADA "PROLETARCA."

Čenjeni klub:

Ze večkrat smo dobili od posameznih sodrugov zastopnikov, kakor tudi od kluba št. 114, JSZ. v Detroitu, sugestije, da bi bilo v korist agitacije za razširjenje Proletarca, ako se mu da staro formo, kakor jo je imel do leta 1919.

Zadeva je prišla po inicijativi prej imenovanega kluba že dvakrat na sejo odbora slovenske sekcije JSZ., kjer je bil dan upravnistvu nalog, da naj se pismeno pozove klube na diskuzijo, ki naj potem pošljejo svoja mnenja upravi Proletarca. Klubi, kakor tudi posamezni sodrugi, naj vzamejo to pismo v poštev, in se izrečejo za eno ali drugo obliko Proletarca. Mi bi radi imeli mnenja, oziroma sugestije od vseh klubov in tistih sodrugov, ki poznajo agitacijsko delo med našim delavstvom in so vedno kooperirali z upravo Proletarca pri vseh akcijah v prid listu.

Pri vsaki obliki lista je treba vpoštevati dohodke in stroške. Če so dohodki visoki, je tudi oblika lista, oziroma forma lista, lahko obsežna. Pred vsem je treba poudariti, da bi niti \$5.00 naročnine na leto od vsakega naročnika ne pokrivalo sedanjih stroškov pri listu. Proletarec se bi izplačeval s sedanjo naročnino, če bi imel na podlagi računa, ki smo ga dobili nalašč za ta slučaj v tiskarni, najmanj 7,800 naročnikov. Vsakdo, ki čita angleške socialistične revije in liste, ve, da so v vednih finančnih zagatah, dasiravno je naročnina imenovanih listov sorazmerno precej višja kakor pa naročnina za Proletarca.

Stroški v tiskarni so se zadnje mesece znižali le za par dolarjev, za kolikor se je pocenil papir. Drugače so ravno tako visoki kakor v času največje draginje. Zadnja majska izdaja nas je stala v tiskarni \$1,000.00; poleg tega smo imeli še stroške s klišaji, s tiskovinami, poštnino itd. Vse izredno delo pri tej izdaji je bilo opravljeno brezplačno in kljub temu bodo dohodki komaj pokrili izdatke. Ko bi bil Proletarec kak kapitalistini organ, bi bili gospodje v tiskarni bolj popustljivi, tako pa se nas tlači na vseh koncih in krajih.

Ako se povrnemo na staro formo, bi bili stroški nekoliko večji kot pa so za sedanjo formo s 16. stranmi in platnice, skupaj 20 strani. Ker pa večkrat za nekaj strani povečamo list, bi bili stroški za staro formo na osmih straneh približno enaki sedanjim

stroškom, morda nekaj dolarjev več na teden kot sedaj.

Prednost stare forme je v tem, da se jo lahko urejuje bolj bombastično in člankom se dajejo veliki naslovi. Tako delajo ameriški socialistični tedniki, ki so namenjeni izključno propagandi. Mnogi čitatelji so zadovoljni s sedanjo formo lista, ker ga hranijo in nekateri ga dajo koncem leta vezati. Vezan letnik Proletarca v sedanji formi pa je krasna knjiga, ne samo po obliki, ampak tudi po čitivu, ki je v nji.

Glavno vprašanje za nas je, kako bi se Proletarcu pomnožilo število naročnikov. Upravništvo in uredništvo dela v ta namen kolikor največ more. V zadnjih par letih smo razposlali na tisoče agitatoričnih cirkularjev in podvzeli različne akcije, vendar pa odziv ni tak, kakršen bi lahko bil. Čikaski sodrugi in sodruginje so nam pri razpošiljanju pisem pomagali kadarkoli je bilo treba, kajti v sedanjih razmerah smo morali delati in delati, ako smo se hoteli ubraniti usodi, kakršna je doletela številne socialistične in druge radikalne publikacije.

Tudi upravni odbor ni enotnega mnenja glede forme. Sodrugi upravnik smatra, da bi bilo agitatorjem lažje nabirati naročnike, ako bi se dalo Proletarcu staro formo. Urednik pa zastopa stališče, da je treba povečati list v sedanjem formatu, posvetiti mu več časa za urejevanje in če mogoče, ga tudi ilustrirati. Revije imajo z vzgojevalnega stališča večjo vrednost, kakor pa listi na navadnem časnikarskem formatu. Vsi smo seveda zato, da se podvzame vsaka akcija, ki bi pripomogla k razširjenju Proletarca. Urednikov komentar je, da nam ne ena ne druga forma ne bo pridobila novih naročnikov, ako ne bomo agitirali zanje. Agitacije pa je uprav v teh časih premalo. Brezbrižnost, ki se je naselila med velik del preje aktivnega delavstva, se pozna tudi v gibanju med slovenskim, odnosno jugoslovanskim delavstvom v Ameriki. K tej brezbrižnosti so pripomogli tudi nasprotniki vseh baž, ki so blatili list in organizacijo. Vse to so reči, ki jih bomo morali premostiti, predno bomo v stanju razviti agitacijo, ki bo tudi vseskozi uspešna. Uprava lista bo delala, kolikor je od njene strani mogoče. Od vas, sodrugi, pa želimo kooperacije.

Vsi nasveti nam bodo dobrodošli. Karkoli so že vaša mnenja in karkoli so zaključki sej klubov, nam jih pošljite, bodisi za objavo v listu, ali pa kot nasveti bodočemu zboru JSZ., kadar bo na dnevnem redu pretresanje o našem glasilu.

Ob tej priliki priporočamo klubom in posameznim sodrugom, naj večkrat poročajo v Proletarcu o gibanju v naselbini. Ni potrebno pisati članke, ampak poročajte o delovanju kluba in o vseh takih rečeh, ki bi zanimale širši krog Proletarčevih čitateljev.

Nadalje, Proletarec ima v zalogi tudi razne knjige. Priporočajte rojakom, naj jih naročajo od nas, kajti ves eventualni dobiček gre v prid listu. Navajajte društva, da oglašajo svoje priredbe tudi v Proletarcu; sploh, storite vse, da se ojača moralno in gmotno stališče tega lista.

Naznanjamo tudi, da bomo za leto 1922 izdali Ameriški družinski koledar. Za tekoče leto smo izdali rdečko vezanega in le omejeno število vezanega v platno. Cena je bila 75c in \$1.00. Kdorkoli ima kaj pojma o knjigah, mora priznati, da je bil letošnji koledar vreden tega denarja. Kritiki v starem kraju so se o njem zelo pohvalno izrazili in dobili smo številne prošnje iz Jugoslavije in Primorske, da bi ga jim poslali, seveda zastonj, ker je tukajšnja cena za starokrajске razmere previsoka. Ustregli smo kolikor je bilo mogoče, kajti letošnji koledar je bil kmalo razprodan.

Od vas želimo izvedeti mnenje, dali nam priporočate za prihodnji letnik koledarja mehko ali trdo vezbo. Cena za trdo vezbo ne bo manjša kakor za letošnji koledar, to je \$1.00. Vsak koledar nas je stal v tiskarni 40c, vezba v platno 28c za vsak koledar, potem pridejo v poštev stroški s pošiljanjem, znamke, zavijalni papir, tiskovine za reklamo, nekaj koledarjev se tudi izgubi, tako, da so stroški za vsak posamezen koledar navsezadnje precej visoki. Iz tega razvidite, da skušamo za denar, ki ga računamo za naše

publikacije, dati čim boljše in čimveč gradiva. Mali dobiček, kolikor smo ga napravili, je bil porabljen za kritje deficita pri Proletarcu.

Tudi za prihodnji koledar želimo kooperacije od vas. Lahko nam pomagate pri nabiranju oglasov in kadar izide, je odvisna uspešna prodaja od vas.

Klubom, ki žele imeti v prihodnjem koledarju svoje slike, naznanjamo, da lahko pripravijo v ta namen svoje fotografije. Za prostor in za klišej računamo malo svoto \$20.00 za eno stran. Klišej pozneje na željo vrnemo klubu. Ravno tako dajo lahko svoje slike v Družinski koledar tista prosvetna društva, ki so naklonjena našemu gibanju.

Apeliramo na klube in na posamezne sodruge, naj od časa do časa organizirajo kampanje za nabiranje naročnikov Proletarcu. Res je, da so sedaj zelo neugodne delavske razmere, toda agitirati moramo vsaj toliko, kolikor je v danih razmerah mogoče. Skušajte razširiti list na ta način, da pridobite ljudi, da se ga naroče vsaj za 16 tednov. Naročnina v tem slučaju je \$1.00. Ne zamudimo nobene prilike, ki se nam nudi za agitacijo.

Želimo, da pazno pretresete vse sugestije, označene v tem pismu. Od vseh bi radi izvedeli mnenja, od klubov kakor posameznikov, kar se tiče forme Proletarca, glede koledarja in drugih stvari. Vse to bo imelo le dobre posledice za list in organizacijo.

Kdor želi kake informacije, naj nam piše, pa bomo radevolje odgovorili.

Ce hočemo učvrstiti naše gibanje, moramo biti med seboj v tesnejših zvezah. Mi moramo biti poučeni o vsem, kar se godi v naselbinah in je v zvezi s socialistično propagando. V raznih krajih delujejo nasprotniki in ker intrigirajo prikrito, nam njihovo razdiralno delo ni poznano. Vaša dolžnost je, da vse nasprotnike, pa naj se skrivajo pod kakršnokoli krinko, razgalite javnosti. Čas za toleranco je minil. Boj in delo je naša dolžnost do socializma.

V naselbinah, v katerih ni aktivnih zastopnikov za Proletarca, naj klubi skrbijo, da nominirajo enega ali drugega, ali pa tudi več sodrugov, ki bodo skrbeli za razširjanje Proletarca. Ob enem pa naj se na vsaki klubovi seji apelira na članstvo, naj agitira za pridobivanje naročnikov Proletarcu.

Sodrugi, upamo, da bo to pismo našlo med vami pravičen odmev in v tej veri vas pozdravljamo.

Naprej za socialistični tisk in socialistično organizacijo.

Za uredništvo, Frank Zaitz; za upravništvo, Chas. Pogorelec; za tajništvo, F. J. Alesh.

IZ UPRAVNISTVA.

Za zastopnike lista sta se prijavila sodruga Jerry Alesh iz Clevelanda in Frank Martinjak iz Johnston Cityja, Ill. Sodrugi in somišljenike opozarjamo, naj sodelujejo z njima, da se naš tisk čimbolj razširi.

V naselbinah, kjer Proletarec še nima zastopnikov, naj se priglasijo za ta posel kak somišljenik, kateremu je pri srečju obstoj in napredek delavske literature.

Iz Gross, Kans., poroča sodrug John Kunstelj, da so mednarodni delavski praznik prvi maj obhajali na zelo lep način, dasi so jim vremenski bogovi delali razne neprilike. Pri tej priliki so se spomnili tudi na svoje bojno glasilo Proletarca z malo svoto, katere je izkazana na drugem mestu.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

Kdo je še slišal, da morejo biti ovce složne z volkovi? Ali volk je popolnoma složen z ovco, kadar jo požre.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, E. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, E. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAČ, E. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOJ:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOJ:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1918 S. 14th St., Springfield, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

ZAKAJ JE V. REDNA KONVENCIJA S. D. P. Z. SUSPENDIRANA.

Iz gl. urada SDPZ.

Kratko odgovorjeno: Ker je združenje s SNPJ. zvsigurano.

S tem odgovorom se pa članstvo gotovo še ne zadovolji. Članstvo hoče biti zagotovljeno, da je temu tako in želi vedeti koliko časa bo vzela izvedba združenja. Vsled tega hočem navesti nekoliko tozadevnih dejstev.

Koncem meseca marca smo prejeli obvestilo, da je odvetnik združevalnega odbora prejel odobrenje združenja po zavarovalniškem komisarju države Pennsylvanije in je na delu za predložitev zdr. pogodbe zavarovalniškemu uradu države Illinois v svrhu odobrenja. Isti čas je bilo nekaj gl. odbornikov mnenja, naj bi se konvencijo suspendiralo, ker smo bili gotovi, da bo zdr. pogodba v državi Ill., odobrena. Prišli smo do zaključka, da je boljše, ako suspendiranje konvencije odložimo do časa, ko je odobrenje pogodbe faktično izposlovano s čemer je organizacija

pripravljena za vsak slučaj; to je privedlo glavnega predsednika, da je v listih naznanil, da bo MOGOČE konvencija še preklicana.

Razmere so nanesele, da ni bilo mogoče izposlovati odobrenja zdr. pogodbe do dne 26. aprila o čemer smo bili obveščeni brzojavnim potom.

Glavni predsednik je vedel, da ako se konvencija vrši kot določeno, ne bi ista mogla nič definitivnega ukreniti glede združenja, ker ne bi bilo mogoče pravočasno pripraviti vsega gradiva za uspešno akcijo. Vsled tega je tudi dvomljivo, ako bi bilo mogoče konvenciji pravilno ukrepati glede sprememb pravil. Iz teh razlogov je bila konvencija v mesecu maju t. j. smatrana za brezpomembno.

Najboljše je seveda bilo konvencijo suspendirati, ker pa ni preostajalo časa za sklicavanje seje gl. odbora, je gl. predsednik sporazumno z nekaterimi gl. odborniki suspendiral konvencijo o čemer je delegate obvestil deloma brzojavnim in deloma pismenim potom.

Na mestu konvencije se tekoči mesec vrši seja gl. odbora in ob enem seja z združevalnim odborom SNPJ. katere se bo udeležilo tudi nekaj gl. odbornikov SNPJ. Ta seja upamo, da bo zamogla rešiti vse priprave za združenje, na kar se bo tudi uvidelo ali bo samostojna konvencija SDPZ potrebna ali ne. Ako bo razvidno, da je samostojna konvencija SDPZ potrebna, bo ista v kratkem sklicana s že izvoljenimi delegati.

Glasom poročil odvetnika združevalnega odbora bo mogoče združenje izvršiti v par mesecih (nekako ob enem s SSPZ, katere združenje s SNPJ. je tudi postavno odobreno) in prva konvencija združene organizacije se bo lahko vršila še tekoče leto.

Kakor rečeno nam bo šele po seji gl. in združevalnih odborov mogoče določno poročati o zadevi. Gornje poročam le kolikor je razvidno iz raznih pismenih poročil o združevalnem delu za katera pa ne moremo pričakovati, da bi bila popolna.

Toliko članstvu začasno v uvaževanje.

Blas Novak, tajnik.

Naši "prijatelji".

"Glas Naroda" že dolgo ni več glasilo SDPZ. In vsled tega je razumljivo, da ne objavlja zvezinih zadev, vsaj v prid zvezi ne. Večkrat pa se opazi, da vseeno privoščijo kako besedo organizaciji, če že drugi ne, pa "zgaga".

Ker sem opazil, da G. N. priobči tudi kakšen oglas, ki se nanaša na zvezo ali kako njeno društvo, za katerega vsebino je vsekakor odgovoren oglašalec, sem se tudi jaz privatno namenil dati vrlemu listu nekaj zaslužiti. Dne 12. aprila t. j. sem na G. N. poslal sledeči oglas:

OGLAS.

Neki slovenski list je vedno pripravljen obrekovati upravo Slovenske Delavske Podporne Zveze s sedežem v Johnstownu, Pa.

Poleg vsega obrekovanja se pa izraža, da ne mara nič več imeti opravka s to organizacijo.

Gospodi uredništva istega lista želim obilo zabave — čas do konvencije je kratek, kjer se bo prerahljalo vso gnilobo in brez dvoma obračunalo s šovinsti.

Mimogrede naj omenim, da je S. D. P. Z. na zdravniški podlagi, (kar nekatere bode) in še na boljšem bi bila, ako bi sploh nikdar ne imela opraviti s koristolovskim listom.

Blas Novak.

Členjeno upravnishvo Glas Naroda:

Blagovolite gornji oglas priobčiti v vašem cenjenem listu in mi pošljite račun. Ob enem mi blagovolite naznaniti, koliko bi oglas veljal za priobčanje za dobo dveh tednov.

S spoštovanjem,

Blas Novak.

Pričakoval sem račun za gori navedeni oglas, in ako ne zaupa, da bo dobil svoto, sem pričakoval zahtevno, da se oglas plača naprej. Ker pa je upravn. G. N., toliko prijazno, da mi niti ne odgovori, objavljam oglas

na tem mestu, da zamore članstvo SDPZ, presojsati vzroke, zakaj G. N. plačanega oglasa gotove vsebine ne priobči, medtem, ko na drugi strani vedno zahrbtno grize poštno organizacijo, ki je grešila le v toliko, da se zaveda svojega posla in da hoče vršiti svoje naloge brez zunanjih diktatorjev.

Svoječasno sem čul, da je G. N. obljubil, da bo priobčil vse dopisovanje med gl. uradom SDPZ, in G. N. Zakaj ne izvrši te grožnje? Čemu rajše zbadati in grize, prav po zgararsko.

Pričakoval sem, da se G. N. res ne bo več utikal v posle SDPZ, in bo ostal pri svoji obljubi, da se ne bo utikal v zadeve te organizacije. Ker pa ne more prebiti brez spodtikanja v zadeve, s katerimi nima ničesar opraviti, naj na tem mestu izrazim, da SDPZ., ni le tako daleč in niti ne bo, da bi se pustila voditi kakim zgararjem kar na "long distance".

Toliko v pojasnilo posebnim onim, ki še vedno slede zgararji med našim narodom, in onim, ki so želeli nekaj odgovora na vedno spodtikanje G. N. napram SDPZ, in njeni upravi.

Blas Novak, Johnstown, Pa.

RAZPRAVE IN DOPISI S. D. P. Z.

GREENSBURG, PA. — Društvo Gorjanski hrib, št. 91, SDPZ, zahteva, da se odvzame moč glede združenja s kako drugo podporno organizacijo bratu John Prostorju, gl. predsedniku SDPZ., in sicer iz sledečih razlogov:

1. Ker br. Prostor kar na svojo roko mešetari in združuje SDPZ. z SNPJ., brez vednosti gl. odbornikov SDPZ.

2. Ker je br. Prostor preklical 5. redno konvencijo SDPZ, po lastni iniciativi brez vednosti gl. odbora SDPZ., iz strahu, da bi 5. redna konvencija zavlekla združenje za nedoločen čas.

3. Ker br. Prostor deluje sporazumno z g. Alejem z vso naglico, da bi se sklicala združevalna seja kakor hitro mogoče, četudi v prisotnosti štirih ali petih oseb; od svoje strani pa je pooblastil samega sebe in še enega gl. odbornika SDPZ., drugim pa menda ni potreba kaj vedeti o tem. Da tako hiti, je vzrok, da ga ne bi članstvo SDPZ., prehitelo in bi s tem naletel na odločen odpor.

4. Naše društvo zahteva, da se skliče 5. redna konvencija v najkrajšem času in reši vse zadeve po volji članstva. Kadar pride do združenja, je potrebno da vemo pri čem da smo in pod kakimi pogoji se bomo združili.

5. Ker se je br. Prostor sam izrazil, da ga je delo glede konvencije in združenja napravilo nervoznega, je boljše, da se mu odvzame absolutno moč v SDPZ.

Apeliramo na društva SDPZ., kakor tudi na posamezne člane in članice, da podpirajo to našo zahtevo. Stvar je nujna, kajti br. Prostor lahko pride vsaki čas v Johnstown, pa preseli urad v Chicago.

Louis Lindich, predsednik; Joseph Sume, tajnik; Frank Pirc, blagajnik. (Pečat društva.)

POZIV NA KONFERENCO.

FRANKLIN, KANS. — Naznanjam društvom SDPZ., ki spadajo pod skupno zastavo v Franklinu, da se vrši letna, oziroma dvoletna seja zastavnega odbora dne 29. maja točno ob 2. popoldne v Krenkarjevi dvorani. Vsi društveni odborniki in zastopniki so vladno naprošeni, da se udeležijo te konference. — Bil so časi, ko smo zborovali po štirikrat na leto, ali danes smo tako daleč prišli, da se odborniki in zastopniki ne udeležujejo niti letne seje. Vzrok je menda v tem, ker ni več denarja v blagajni. — Apeliram na vse prizadete, da pridejo polnoštevilno na to sejo in ako se v resnici ne zanimate več za zastavo, jo lahko damo na dražbo.

Z bratskim pozdravom, *Frank Kovačič.*

Priporočilo.

Ker je možno, da se pojavijo kaki dopisi, ki so bolj plod nejasnosti in nesporazumov kot kaj drugega, bi bilo dobro, da gl. odbor SDPZ. imenuje poseben tiskovni odsek, kateremu bi se izročilo vse take dopise v presojo. Za tiste dopise in kritiko, ki bi jih objavil, bi jim lahko dodal ob enem tudi svoj komentar, tako, da bi članstvo lahko dobilo vsa potrebna pojasnila v eni in isti izdaji. Priporočljivo je to raditega, ker se na ta način omeje nepotrebna vzrujanja pri društvih. — Ured. glasila.)

SPEMEMBE PRI KRAJEVNIH DRUŠTVIH S. D. P. Z. ZA MESEC APRIL 1921.

Št. 2. Sprejeti s prestopnim listom: Anton Medvešček, 5861. Ivan Biber, 886. Terezija Beber, 8537.

Št. 3. Nazaj sprejet: Štefan Koren, 11516.

Št. 5. Pristopili: Angelo Merli, 12116. Rafael Calvetti, 12115. Ivan Janežič, 12114.

Št. 7. Zopet sprejet: Matevž Polanšek, 7654. Sprejet s prestopnim listom: Anton Seiler, 8352.

Št. 9. Suspendiran: Milan Kočvar, 11635.

Št. 10. Suspendirana: Josip Kramar, 5359. Edvard Zalkar, 3100. rtan: Franc Pave 11480.

Št. 13. Suspendiran: Louis Hribar, 379. Črtana: Barbara Shilling, 11356.

Št. 14. Pristopil: Maryin Grmek, 12124. Zopet sprejet: Jakob Šumar, 11815. Suspendovani: Ivan Furlan, 2156. Louis Sajko, 3010. Anton Barak, 11537. Črtan: 1405.

Št. 18. Suspendovana: Martin Peršin, 10563. Anton Peršin, 10576.

Št. 22. Suspendovan: Ignac Turk, 1378. Odstopila: Emiliya Banko, 9183. Louis Zokal, 3869.

Št. 23. Pristopila: Ivan Kogoj, 12125. Frančiška Bartolj, 12126. Suspendovan: Franc Kristof, 11958.

Št. 24. Zopet sprejet: Josip Lončar, 9672. Suspendovana: Mihael Petričič, 11738. Angelo Bankič, 11679.

Št. 26. Pristopil: Silvester Golčar, 12140.

Št. 29. Sprejet s prest. listom: Anton Tauželj, 7705.

Št. 30. Zopet sprejeti: Marija Jordan, 3080. Mihael Strgar, 10489. Roza Mosenik, 11973. Louis Hacin, 10530. Ivan Cremošnik, 10535. Suspendovan: Ivan Siler, 10499.

Št. 33. Zopet sprejeta: Ivan Bonač, 11694. Ivan Bonač, 9541.

Št. 35. Pristopil: Franc Kerhin, 12118.

Št. 38. Pristopil iz mlad. oddelka: 12119. Zopet sprejet: Anton Belčky, 6106. Suspendovana: Jos. Bera, 8667. Adolf Mamulek, 11154.

Št. 39. Zopet sprejet: J. Mohorič, 5816. Suspendovan: Mat. Hauptman, 5492.

Št. 41. Zopet sprejeti: Frank Inkovec, 9069. Fr. Jert, 11798. Ivan Konte, 9084. Martin Firem, 5134. Črtan: Ivan Plut, 11138.

Št. 42. Suspendovan: Frank Kristan, 716. Črtan: Franc Blatnik, 9968.

Št. 45. Suspendovan: Karol Smit, 9780.

Št. 47. Zopet sprejeti: Ivan Peldon, 4494. Ber. Peldon, 6214. Walter Cehanovič, 11387.

Št. 50. Suspendirani: Ivan Hrvat, 2100. Martina Derovšek, 9343. Rud. Blazič, 9283. Rud. Korač, 9276.

Št. 51. Zopet sprejeti: Anton Kerne, 9042. Ciril Svetlin, 6689. Marija Škerl, 9053. Suspendovani: Anton Leskovec, 8983. Jos. Terska, 9045. Mat. Jerala, 6285.

Št. 56. Sprejeti s prestopnim listom: Anton Gerl, 5764. Jos. Smodič, 2962. Ivana Smodič, 11300. Suspendovana: Ivan Bent, 4613. Boštijan Kraje, 4551.

Št. 60. Suspendovana: Matija Čuk, 8671. Jak. Fraak, 8695.

Št. 62. Pristopila: Ivana Franković, 12121. Suspendovani: Julija Jenko, 6205. Ivana Skufca, 4781. Mary Brolih, 5297. Mary Urbas, 2797. Frančiška Juratovec, 6346. Frančiška Okorn, 3908. Zala Bogovič, 6366. Neža Strnad, 11860.

Št. 64. Zopet sprejet: Vincenc Kmetec, 3837. Suspendovana: Ivan Vodovnik, 11244. Josip Jenič, 7890.

Št. 65. Sprejet s prest. listom: Frank Rotter, 10496.

Št. 66. Suspendovan: Jos. Čokel, 10413.

Št. 69. Paul Udorovič, 8001.

Št. 75. Sprejet s prest. listom: Jos. Lavrin, 1079.

Št. 78. Sprejet s prest. listom: Štefan Koren.

št. 82. Zopet sprejeti: Albert Poterpin, 11909. Mary Poterpin, 11040. Mary Braty, 11067. Franc Poterpin, 1090. Sprejeta s prest. listom: Marija Žagar, 10433. Ivan Žagar, 10450.

št. 87. Sprejet s prst. listom: Jos. Adamlje, 11916. Suspendovana: Mat. Strova, 9749. Louis Napotnik, 6039.

št. 89. Suspendovan: Jos. Samsa, 11548.

št. 95. Črtan: Matija Jurišič.

št. 98. Suspendovan: Franc Mali, 12099.

št. 99. Pristopil: Richard Stolting, 12136.

št. 100. Suspendovan: Ivan Klemenc, 11963.

št. 102. Pristopil: Jos. Kramar, 12127. Suspendovana: Frank Bratkovič, 11478. Frances Karnič, 8874.

št. 104. Pristopila: Marjeta Osolnik, 12111. Zopet sprejet: Urban Ahac, 6681.

št. 108. Suspendovan: Mile Draženovič, 10102.

št. 112. Suspendovan: Voytus Albert, 11440.

št. 114. Suspendiran: Franc Kastelic, 7517.

št. 117. Pristopili: Josipina Seidl, 12130. Gert. Czeharska, 12129. Martin Kotnik, 12131. Zopet sprejet: Lovro Tau-

žar, 7121. Suspendovana: Louis Plut, 11590. Ivan Suhadolnik, 7258. Črtan: Mihael Turk.

št. 124. Pristopil: Blaž Starman, 12128.

št. 126. Zopet sprejeta: Ivan Kopore, 6805. Antoa Kufnik, 6956. Suspendovani: Franc Carman, 6959. Jos. Fajdiga, 6815. Fr. Oven, 6804. Ivan Zaman, 10548. Andrej Zupane, 6821. Louis Grebner, 3250. Franc Zagore, 8977. Franc Nagode, 6797. Jakob Kropar, 8950. Črtana: Ivan Erjavec, 6821. Jožefa Habijan, 6826.

št. 128. Suspendiran: Anton Mrgole, 11691.

št. 131. Suspendiran: Louis Srebrnak, 7907.

št. 139. Pristopila: Andrej Kežman, 12138. Mike Marovič, 12137.

št. 142. Zopet sprejeta: Ivan Lipič, 8095. Amalija Lipič, 8074. Umrli: Ivana Potisek, 8085.

št. 146. Sprejet s prest. listom: Franc Hren, 8345.

št. 150. Pristopil: Jos. Paučnik, 12139.

št. 151. Pristopil: Franc Znidaršič, 12123.

št. 152. Suspendovan: Vinko Horvatič, 1119.

Z bratskim pozdravom

Blaž Novak, gl. tajnik.

Finančno Poročilo med Krajevnimi Društvi in Glavnim Uradom S. D. P. Z.

ZA MESEC APRIL 1921.

Štev. društva	Društvo uplačalo	Društvo izplačeno	Štev. društva	Društvo uplačalo	Društvo izplačeno	118:	33.25	33.50
1. \$	205.38 \$	164.00	57.	14.69	—	119.	34.59	50.00
2.	140.28	77.00	58.	26.90	25.00	120.	60.52	—
3.	134.55	39.00	59.	56.01	—	121.	70.01	—
4.	113.42	57.00	60.	244.53	361.00	122.	41.02	—
5.	170.08	62.00	61.	55.59	28.00	123.	91.39	49.00
6.	21.57	—	62.	102.34	—	124.	51.41	—
7.	121.74	525.00	63.	6.72	—	125.	66.55	43.00
9.	66.50	—	64.	97.20	695.50	126.	283.64	325.00
10.	120.46	209.00	65.	57.22	120.00	127.	33.11	—
11.	120.50	23.00	66.	127.11	197.00	128.	103.49	532.00
12.	29.14	26.00	67.	49.90	34.00	130.	145.04	126.00
13.	107.72	517.00	68.	96.93	55.00	131.	66.26	232.00
14.	88.72	190.00	69.	47.85	—	133.	41.11	36.00
15.	59.06	17.00	70.	28.28	—	134.	62.23	—
16.	24.21	254.00	71.	55.91	26.00	135.	12.58	—
17.	29.53	—	72.	61.70	—	136.	12.30	—
18.	113.32	34.00	73.	82.41	—	138.	22.27	—
20.	41.55	65.00	74.	20.83	—	139.	116.47	—
21.	62.81	151.00	75.	21.43	—	140.	26.06	—
22.	154.78	553.00	76.	18.48 (za Marec in april)	—	141.	52.27	161.00
23.	295.19	209.00	77.	32.32	—	142.	63.85	146.00
24.	97.26	84.00	78.	132.38	10.00	143.	52.07	—
25.	198.96	14.00	79.	27.98	50.00	144.	57.48	60.00
26.	93.41	—	80.	53.22	71.00	145.	128.80	31.00
27.	26.83	—	81.	121.52	567.00	146.	42.93	50.00
29.	80.83	—	82.	55.84	90.00	147.	77.25	104.00
30.	158.33	130.00	83.	30.38	66.00	148.	37.30	850.00
31.	16.11	—	84.	37.46	30.00	149.	51.14	28.50
32.	44.63	—	85.	45.72	120.00	150.	60.63	47.00
33.	117.24	40.00	86.	2312	14.00	151.	104.59	112.00
34.	64.87	—	87.	60.04	104.00	152.	88.12	68.00
35.	129.17	135.00	88.	42.05	62.00	153.	41.63	—
36.	121.72	165.00	89.	39.47	224.00	154.	75.74	14.00
37.	35.96	—	90.	68.67	32.00	155.	38.93	64.00
38.	203.22	58.00	91.	83.59	157.00	156.	15.13	36.00
39.	37.42	109.00	92.	37.88	83.00	Skupaj .. \$11,223.82	\$12,358.00	
40.	55.82	55.00	93.	33.66	—	Z bratskim pozdravom,		
41.	227.58	42.00	94.	34.25	—			
42.	98.05	10.00	95.	31.60	28.00			
43.	19.26	—	96.	26.38	16.00			
44.	62.64	—	97.	65.30	—			
45.	91.90	84.00	98.	246.03	103.00			
46.	24.91	—	99.	57.25	—			
47.	77.10	30.00	100.	43.04	110.00			
48.	41.27	—	101.	15.85	—			
50.	203.65	250.00	102.	56.69	—			
51.	241.70	102.00	103.	72.21	42.00			
52.	—	—	104.	43.87	52.00			
53.	26.80	56.00	105.	70.39	—			
55.	20.94	23.00	106.	100.23	83.00			
56.	284.40	81.50	107.	52.32	504.00			
			108.	21.27	—			
			109.	75.41	36.00			
			110.	61.66	64.00			
			111.	21.12	52.00			
			112.	110.68	88.00			
			113.	337.29	128.00			

Skupaj .. \$11,223.82 \$12,358.00

Z bratskim pozdravom,

Blaž Novak,
gl. tajnik.

Ne odložite "Proletarca" preje, dokler ga temeljito ne prečitata. Ne izgovarajte se, da list ni zanimiv. Seveda, učenje je utrudljivo. Toda, če hočete pridobiti nekoliko globokejšo znanje o socializmu, tedaj morate čitati razprave in članke, kot jih prinaša "Proletarec". Čitanje šund romanov ni utrudljivo; toda tudi izobrazbe ne bosta našli v njih.

Med sovjetsko Rusijo in Nemčijo je sklenjen preliminarni trgovski dogovor, ki je stopil v veljavo 6. maja. Ta dogovor bo veljaven, dokler se ne izgotovi trgovska pogodba. Dogovor določa obnovitev trgovskih zvez na podlagi medsebojnega sporazuma in kooperacije v interesu obeh dežel. V Rusiji se nastani nemška trgovska komisija in v Nemčiji ruska, ki pa ne bosta smeli vršiti nikakršne propagande. Ob tej priliki je bil sklenjen tudi dogovor za izmenjavo vojnih jetnikov, ki se še nahajajo v Rusiji, oziroma v Nemčiji.

V evropskih deželah je bila obvezna vojaška služba in ljudje so bili tega tako navajeni, da se niso niti mučili s vprašanji, če je to potrebno ali nepotrebno. Ko je prišla vojna, so uveljavljali še razne druge obveznosti.

V Bolgariji pa uvajajo obvezno delo za državo. Zakon za obvezno delo je bil sprejet v sobranju že pred enim letom. Vsak moški, ko dopolni 20. leto, bo moral delati za državo eno leto, ženske pa šest mesecev. Nikomur ne bo dovoljeno, da se izseli, predno ne bo zadostil tej dolžnosti. Bolgarska armada "prisilnih" delavcev bo štela okoli 700,000 oseb. Vposljeni bodo pri gradnji predorov, cest, prekopov, javnih zgradb itd. To je vsekakor pametnejše, kakor pa prisilna vojaška služba, ki prisila državi ogromne stroške pa nikakih koristi. Kar uvaja Bolgarija, še ni socializem, ampak je

vendar en korak napredka. Samo delo ustvarja in 700,000 delavcev bo v teku nekaj let zgradilo mnogotere koristne naprave.

S 16. majem se znižajo plače delavstvu v jeklarnah za 20%. Prizadetih je od 150,000 do 175,000 delavcev. Povprečno bo znižana plača vsakemu delavcu za \$1.40 na dan, kar bo prihranilo jeklarskemu trustu 150 milijonov dolarjev na leto. Ameriško delavstvo se polagoma vrača v "normalne" razmere, kar se tiče plač. In tudi, kar se tiče brezposelnosti. Duševno pa je ameriško delavstvo vedno v "normalnem stanju" in to je za Garyja, Morgana in druge bogataše velika tolažba.

Delavstvo v jeklarnah bo sprejelo znižanje z molčečim protestom, ker mu drugega ne preostaja. Njihova strokovna organizacije je prešibka, da bi mogla pričeti s stavko, ki pa bi bila v sedanjih razmerah tako ali tako izgubljena. Unijski voditelji jeklarskega delavstva pa obljublajo, da se vrše priprave za stavko jeklarskega delavstva, ki bo, kadar izbruhne, največja v zgodovini industrije.

Vzrokov za stavko je dovolj, kajti dvanajsturni delavnik je še vedno mora, ki tlačí delavstvo v ameriških jeklarnah. Če ne bi bilo nobenega drugega vzroka za stavko, je že ta dovolj.

Delavstvo ima velikansko moč. Nesreča je le v tem, da se je ne zaveda.

Franjo Halauš

Moderna

Krojaška

Delavnica

Izdelujem obleke po meri, čistim in popravljam.

DOBRA IN TOČNA POSTREŽBA.

1803 S. Throop St., Chicago, Ill.

TEL. CANAL 1395

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša tvrdka je opremljena z vsemi potrebščinami, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,

1814 So. Throp St. Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.

POROČILO O RAZPEČANIH ZNAMKAH J. S. Z.

za mesec april 1921

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Prejemki	Gl. stanu Soc. stranke	Delačin in obrtnim organizacijam
Ark.,	Ft. Smith.....	11	4	\$ 4.90	\$ 1.50	\$ 1.87
Ill.,	East Moline.....	17	3	6.15
.....	Chicago—30.....	33	9.90
.....	Nokomia.....	31	13	13.85
.....	Springfield.....	12	3.60
.....	Chicago I.....	30	9.90
.....	Pullman.....	6	3	2.85
.....	Waukegan.....	6	1.80
.....	Auburn.....	30	9.90	18.40	23.00
Iowa	Madrid.....	5	1.50	.50	.32
Kan.,	Gross.....	6	1.80	.60	.75
Ohio,	Cleveland.....	60	18.00
Ohio,	Glencoe.....	10	1	3.35	7.10	8.87
Pa.,	Luzerne.....	18	6.40
.....	Forest City.....	6	2	2.50
.....	Hermine.....	27	5	9.85
.....	Avella.....	22	7	9.05
.....	W. Newton.....	22	6.60
.....	Greensburg.....	9	2.70
.....	Hostetter.....	21	4	7.70
.....	Irwin.....	14	20	11.20
.....	Lawrence.....	68	20.40
.....	Sygan.....	27	8.10
.....	Bon-air.....	49	2	16.40
.....	Meadowlands.....	28	8.40	35.10	43.87
Totals.....		568	64	\$194.00	\$63.20	\$78.98

Rednih znamk raspečanih.....	568
Dualnih znamk raspečanih 64 parov je.....	128
Skupaj.....	696
Konvenčnih znamk raspečanih.....	131

POSLEDNJA ZADNJA STRAŽA.

Ob času krimske vojne so bile francoske in angleške čete pred Sebastopolom uničene od mraza in bolezni. In car Nikolaj, ko je gledal na vrste svojih slabotnih nasprotnikov, je rekel: "Še dva generala se bosta bila za mene, general Janvier in Ferrier (Januarij in Februarij)!" Carska Zima je sedaj grozna borilka. Pa če tudi je nje usoda zapčatena, ona sklicuje svoje poslednje zadnje straže ledeni veter, meglo in slano, in vojuje svoje poslednje majske boje. Če hočete preživeti podobne dneve brez poškodb, morate skrbeti za normalno funkcije vaših črev. Če je želodec v dobrem stanju, potem ima celotno telo potrebno moč, z dovolj velikim odporom. Trinerjevo grenko vino je neprecenljivo za ta namen. Ono izčisti drobovje in vspostavi normalne razmere v telesu. Držite tudi Trinerjev Cough Sedative za prehlad in Trinerjev Antiputrin za vnetje grla, kakor tudi Trinerjev Liniment za nevrlogične in revmatične bolečine. Vsa ta zdravila lahko dobite v vseh lekarnah in trgovcih z zdravili in so zelo priporočljiva posebno sedaj v tem mesecu.

Dvema gospodarjema se ne more služiti. To je dejal že Jezus, če se sveto pismo ne moti. Torej tudi ni mogoče služiti kapitalizmu in ljudstvu ob enem.

Kdor ima vsega preveč, ne pozna socialnega vprašanja. Zato pravi, da ga ni.

Naznajam bratom
Slovencem, Hrvatom
in Srbom, da
sem odprl moderno

KROJAŠKO DELAVNICO

Izdelujemo vsakovrstna
moška in ženska obla-
čila, čistimo, likamo in
popravljamo.

Izdelujemo tudi sokolske
kroje in nabavljamo so-
kolske potrebščine.
Solidno delo, cene zmer-
ne. Slavnemu občinstvu
se priporočam v naklon-
jenost.

Frank Novosel

KROJAČ

1113 W. 18th St

Chicago, Illinois

ANTON KARA

1161 W. 18th St.

CHICAGO, ILL.

Trgovina s čevlji

V zalogi potrebščine za
čevljarje.

CENE NIZKE
POSTREŽBA TOČNA

Slavnemu občinstvu se
priporočam v
naklonjenost

ANTON KARA

Kdor odreka delavstvu boljši materialni položaj, mu brani višjo kulturo. Kapitalizem, ki peha delavstvo v materialno bedo, je torej protikulturen.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$3.00 na leto, za pol leta \$1.50. Naroča se pri “Čas”, 1037 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

Knjig v vrednosti za \$6 pošljemo samo za \$5. Citajte oglas na drugem mestu v tej izdaji.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki JE NARODNA TISKARNA

2142-2150 Blue Island Avenue
CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

“PROLETAREC” se tiska v naši tiskarni.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave.,

Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljončke, itd.

Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

CHASE PHONOGRAPH—

Prodajamo gramafone katere izdelujemo v lastni tovarni

Naši stroji so okusno izdelani in dajemo zanje garancijo.

Preje, predno kupite gramafon, pridite in si oglejte naše stroje.

FRANJO PUHARIČ

lastnik

1332 West 18th St.

Chicago, Ill.

NAROČITE!

Za \$5.00 pošljemo sledeče knjige:

Anfisa, drama v štirih dejanjih, spisal Leonid Andrejev; cena 60c;

Za **staro pravdo**, spisal Fran Erjavec, cena 60c;

Svetovna vojna in odgovornost socializma, Etbin Kristan, cena 80c;

V **ново deželo**, Etbin Kristan, cena 30c;

Katoliška cerkev in socializem, cena 30c;

Don Correa, roman, cena 30c;

Jug, zgodovinski roman, 616 strani, vezan v platno, cena \$1.60;

Vitez iz Rdeče hiše, zgodovinski roman, 504 strani, vezan v platno, cena \$1.50; skupaj \$6.00. Vse te knjige vam pošljemo za \$5, poštne prosto. Naročila pošljite Proletarcu.

Izšla je nova knjižica **NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV**. Vsakdo, ki želi postati ameriški državljan, bo dobil v tej knjižici vse potrebne informacije. Poleg slovenskega ima ta knjižica tudi angleško besedilo. Naročila pošljite Proletarcu.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z.?

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgovina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za ples, svatbe, pogrebe itd.

Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Slovincem priporočamo v posecanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

Občinstvu priporočamo v naklonjenost krojaško delavnico

Božidar Knafl

1313 West 19th Street

Chicago, Ill.

Gene zmerne delo trpežno in lično

Popravljamo, čistimo in likamo

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel v starih krajem,

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

JOSEPH C. WILIMOVSKY Urar, Zlatar, Optik

1840 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 60

Najstarejša zlatarska trgovina na Blue Island Ave.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

Moje življenje. (Ivan Cankar) ..	.85
Naša leta, (Milan Pugalj) ..	1.00
Viadar. (Niccolo Machiavelli) ..	.60
Erpanova kobila. (Jos. C. Oblak) ..	.65
Mimo življenja, Ivan Cankar) vezana v platno ..	1.20
Episki Tine Gramontove, (Vlad. Levstik) vez. v plat. ..	1.00
Gošje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno ..	1.00
Kmečke povesti. (Florijan Golar) ..	.75
Viljeva repatica. (Vladimir Levstik), dva zvezka * dveh vezanih knjigah ..	3.00
Zajedanci. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Anfisa. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih ..	.60
Jurkica Agičeva, (Ks. Sandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno ..	1.30
Jug. (P. Chocholeoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno ..	1.60
Vitez iz Bdeče hiše. (Aleksander Dumas star.), zgo- dovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno ..	1.50
Učovica, (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno ..	1.30
Don Cerrea. (G. Keller), roman ..	.30
V sarje Vidova. (Oton Zupanič), poezije ..	.50
Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.	
Za stare pravdo. (Fran Erjavec) ..	.60
Naš jezik. (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenakem jeziku ..	.50
Slovenski pravopis. (Dr. A. Breznik) ..	.50
Glavni statistički podatki države SHS. (Dr. Jože Rus) ..	.30
Zakon biogenetike. (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50

Svetovna vojna in odgovornost socializma. (Etbin Kristan) ..	.80
V novo dešelo. (Etbin Kristan) ..	.30
Strahovi. (Etbin Kristan) ..	.20
V dobi klerikalizma. (Liberatus) ..	.20
Katoliška cerkev in socializem. ..	.30
Kdo uničuje proizvodnjanje v malem. ..	.20
Social. knjižnica. (Dva snopiča) in "Naša bogastva" ..	.10
Zadružna prodajalna ali konsum ..	.10
O konsumnih društvih ..	.15

Razno.

Najnovejše informacije o dobavi državljanstva Zedi- njenih držav ..	.40
Spoved papeža Aleksandra VI. ..	.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921, ..	1.00
"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920 ..	7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota ..	1.20
The Brass Check. (Upton Sinclair). Studija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno ..	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese ..	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni mo-
ney order, ček ali gotovino. Za manjša naročila
lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

ALBERT LURIE CO.

1810-1820 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

Največja slovanska department trgovina
v Chicagi. Prodajamo vse, kar
potrebujete v hiši.

Pazite na naša posebna naznanila v tem listu

Grand Furniture and Upholstering Co.

6018-20 W. 22nd St.

Cicero, Ill.

Telephone Clyde 1300

Tovarna pohištva

Zaloga vsakovrstnega pohištva, peči, preprog itd. Za vse pri nas kupljene izdelke jamčimo.

Come in now for that new
Dining Room
Furniture ~

Posebno pažnjo obračamo na skupine hišne oprave, ki bi jo morala imeti vsaka družina. Izdelujemo v lastni tovarni. Izdelki iz najboljšega materijala, lični in trpežni. Cene nizke. Postrežba točna.

Pridite sami in se prepričajte. Predno kupite druge, si oglejte našo zalogo. Frank Čuhna, poslovodja

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Ozdravite svoje živce.

Kadar počutite, da ste utrujeni, zlovoljni, nervozni, ako se lahko razjezite, ako vas vznemirja šum in ropot, nemorete storiti boljšega, kakor če vzamete

SEVERA'S NERVOTON

(Severov Nervoton) pravilno zdravilo in tonika. Namenjen je za take slučaje. Umiri ter ublaži živce, povzroči spanje, ki osvežuje in pojača vaš živčni sistem. Cena \$1.25. Dobite ga pri vašem lekarju. Vprašajte za Severovega. Ne jemljite drugega.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1638 Blue Island Ave.,
(Adv.) Chicago, Ill.

Za bolezn i in bolečine

PAIN-EXPELLER

Tvorilka znamka reg. v pat. ur. Zdr. dr.

Prijatelj v Potrebi

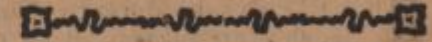
Naročite knjige "Za staro pravdo" in "Don Correa". Obe pošljemo za 90c.

SLOVENC I
pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORN I JEDNOT I.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$5, pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljkatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štešina, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.

J. KORECEK

1244 W. 18th St., CHICAGO, ILL.

TRGOVINA Z ŽELEZNINO

in vsakovrstnim orodjem za tesarje,
mizarje, krojače itd.

Naša posebnost kotli z močnim, neprodušnim pokrovom.

Za vsako domačo vporabo. V njih lahko kuhate na pečeh s premogom ali pa plinom. Ako hočete dober kotel, izdelek domačih kleparjev, ga kupite pri nas. Cene so:

4 galone	\$ 6.00	10	"	12.00
6 "	8.00	15	"	16.00
8 "	10.00	25	"	25.00

Česke Kose, importirane iz starega kraja.

Cena importirani kosi \$2.75

Češki importirani srp, kos.	\$.95
Klepalno kladivo in babca	1.60
Nakosišče35

Importirane Solingerjeve angleške britve, garantirane za eno leto, kos.	\$4.95
Imprtirane Solingerjeve britve, posamezna	3.50
Solingerjeve poniklane škarje, kos.	2.50
škarje iz angleškega jekla, kos.	1.80
Jermen za brušenje britev, kos.	2.50
Jermen drugega izdelka za brušenje britev, kos.	1.85
Stroj za striženje las, kos.	3.50
Stroj za striženje las št. 1, kos	1.95

Zastonj damo vsakemu, ki kupi britvo od nas en brusilni kamen.

Pišite po naš cenik najboljših vsakojakih pušk.	
1/2 palca debelosti mehke cinkove cevi \$.45	čovelj
1/2 palca debelosti bakrene cevi35 "
1/2 palca debelosti bakrene spojene cevi .75	kos
Veliki bakreni lijaki65 "

Obiščite našo trgovino, da vidite našo bogato zalogo železnine, orodja itd. Za naročila po pošti priložite money order ali "cashier's check".

